

Fagblad om diakoni 3 - 1/2023

diakoni

Kolofon

DIAKONI er et fagblad, hvis formål er at inspirere til diakonal faglighed og praksis.

DIAKONI har hjemsted i Diakonforbundet Filadelfia og sendes til alle medlemmer. Dette nummer udgives i samarbejde med Kirke- og kulturmedarbejdernes fagforening Kirkekultur.nu

Redaktion:

Gæsteredaktør

Kirkekultur.nu

V/ Gitte Ranfelt Laugesen,
Helligåndskirken, Århus

Ansvarshavende Redaktør

Sanne Damborg,

Diakonforbundet Filadelfia
sgd@menighedsplejen.dk

Susanne Tidemann,

Bistrupkirken, Hjørring,
st@km.dk

Conny Hjelm,

Filadelfia Uddannelse,
cohj@filadelfia.dk

Korrektur

Merete Nørgaard

Diakonforbundet Filadelfia

DIAKONI 3 - 1/2023 er produceret af
Gröna Krabban

ISSN: 2794-316X

Diakonforbundet Filadelfia

På www.diakonforbund.dk

kan I læse mere om Diakonforbundet Filadelfias virke og tilbud, samt finde information om mulighed for at abonnere på DIAKONI både som privat og institution eller kirke.

Kunne det være interessant for din organisation at være medudgiver af et nummer af DIAKONI?

Kontakt Sanne Damborg
sgd@menighedsplejen.dk

Indhold

4-8 Diakonal nytænkning i det 21. år- hundrede

Hvis folkekirken vil påtage sig det ansvar, der følger af at være landets suverænt største forening, så kunne vi udrulle en lang række diakonale tiltag til gavn mange.

17-20 Om diakoni – i kirken og kulturen

Om kirke- og kulturmedarbejderens rolle.

26-29 Styrk parforholdet

Siden 2018 har Sct. Michaelis Kirke i Fredericia haft et fokuseret arbejde for par.

35-50 DIAKONI ER...

Beskrivelse og definition af diakoni fra Dansk Diakoniråd – i Pixi-udgave!

9-11 Jo mere bager- en har på hylden, jo flere kunder er der i butikken.

Om den eklesiologiske og kristologiske tilgang til diakoni.

21-22 På rundtur i Gellerup kirke

Gellerup kirke er en folkekirke i et multikulturelt område i udkanten af Aarhus.

30-32 Badehuset på Aarhus Ø

Kirkens hus for unge på havnen i Aarhus.

51-64 Den med- menneskelige samtale og den faglige spænding mellem diakoni og sygepleje

Undersøgelse af hvorledes sygeplejersker oplever spænding i et fagligt samarbejde mellem organisationsdiakoni og sygepleje.

12-16 Peter Aalbæk og dem vi andre ikke vil lege med

Interview med filmmanden Peter Aalbæk om MeToo og krænkerysning-dikateret.

23-25 All-inclusive ferie som diakoni

Om folkekirkerne i Fredericias ferietilbud til børnefamilier.

33-34 Gå du hen og gør ligeså...

Om diakonale aktiviteter i Nørremarks-kirken i Vejle.

65-67 Uddannel- sestilbud fra Filadelfia

Topmotiverede undervisere og kursister på Filadelfias diplomuddannelse. Eller deltag i to spændende workshops om diakoni.

Leder

”Hvad er diakoni egentlig?”

Det spørgsmål får jeg oftere end noget andet, når jeg er ude som konsulent, Diakon eller bare privatperson med aktier i den diakonale verden.

Spørgsmålet er jo dejligt konkret, og spørgeren forventer nok også et meget konkret svar. – Det er jeg bare sjældent særlig god til at give! Overskriften bliver ofte ”kirkeligt socialt arbejde” – men Diakonen i mig får altid sagt: ”men diakoni er også” ... Og så er kompleksiteten sluppet løs.

- ✱ *For hvad er diakoni så **også**? Og hvem bestemmer det?*
- ✱ *Hvordan afgør man, om babysalmesang er diakoni eller undervisning? Og er det vigtigt?*
- ✱ *Kan diakoni kun ske fra kirken?*
- ✱ *Er diakoni altid en bevidst handling, eller kan diakoni være ubemærket til stede?*
- ✱ *Kan diakoni også være uskønt, plettet og provokerende?*

Det simple spørgsmål fra den sagesløse spørger kan, i løbet af et splitsekund, rulles ud til alt og intet, og jeg har hurtigt stillet flere spørgsmål end givet svar. Men det er jo det smukke ved det, og derfor bliver jeg aldrig færdig med at være nysgerrig på hvad diakoni også er.

Det diakonale spændingsfelt er enormt og uudtømmeligt. Det kan synes grænseløst og umuligt at ramme ind. Vi skal turde udforske *bredden og dybden og højden og længden* (Ef.3) på diakoniens, troens og hjertets grænser. Vi skal være åbne for andre udgaver og indsigter end vores egne og lade nysgerrigheden på Gud, mennesker og verden, være den evindelige rejsemakker på den diakonale færd.

På den måde får vi måske med tiden fælles sprog og forståelse for noget af det, Diakoni **også** er.

Dette tredje nummer af Diakoni er et stort diakonalt spændingsfelt mellem Kirke og Kultur, Menneske og system. Den diakonifaglige stolthed er i højsædet også hos Kirke- og Kulturmedarbejderne, som øser gavmildt ud af deres vid og passion. Tak for det!

Rigtig god læselyst

Sanne Damborg, redaktør

Diakonal nytænkning i det 21. århundrede

Af Steen Andreassen

For 30 år siden arbejdede de fleste sognemedhjælpere med besøgstjenester. Det gør de ikke i dag, for det er Røde Kors og Ældresagen, der i dag driver de fleste besøgstjenester i landet.

Det Nationale Sorgcenter har sammen med Trygfonden sat sig for at tilbyde sorggrupper i alle landets kommuner. Folkekirken har ellers været landets største udbyder af sorggrupper, men Det Nationale Sorgcenter finder åbenbart folkekirkens sorggrupper problematiske, da de er kprofessionelle.

I forbindelse med skyderiet i Fields søndag den 3. juli henviste TV-Avisen hverken til Sct Nicolai Tjenesten eller Sjælesorg på Nettet, men til Røde Kors Hjælpetelefon.

Som folkekirke kan vi lade andre organisationer overtage besøgstjenester, vågetjenester, sorggrupper, telefonrådgivninger og lignende tilbud. Det synes jeg dog er at svigte mange mennesker, fordi vi ikke blot har fokus på sjælen og legemet som de andre organisationer, men også på ånden – altså det hele menneske.

For nogle år siden var der en notits på forsiden af min lokale avis Midtjyllands Avis. Med henvisning til en længere artikel inde i avisen, stod der blot: ”Kommunens største forening: 10.000 medlemmer.” Af selve artiklen inde

Steen Andreassen

i avisen fremgik det, at Ældresagen havde rundet de 10.000 medlemmer. Jeg trak på smilebåndet, fordi folkekirken på det tidspunkt havde 75.000-80.000 medlemmer i Silkeborg Kommune, hvorfor Ældresagen derfor forekom at være temmelig lille – og altså langt fra var kommunens største forening. Hvor Ældresagen har fire lokalafdelinger i kommunen, har folkekirken 33 filialer i form af sogne med ansatte, pengekasser, kirkebygninger og mange steder sognegårde.

Når man på en avisforside forbigår folkekirken som den suverænt største forening, kan det måske være, fordi folkekirken gør meget lidt væsen af sig selv? Eller sover folkekirken i en periode, hvor der kaldes på dens ressourcer og værdier?

I forbindelse med industrialiseringen i sidste halvdel af 1800-tallet, hvor tusindvis af danskere flyttede til de store byer, og hvor der opstod stor social nød i kølvandet på urbaniseringen, var det Indre Mission og Diakonissestiftelsen, der blev katalysatorer for en lang

række diakonale organisationer, der fortsat eksisterer i dag. I løbet af 50 år fra 1878 til 1928 lagde disse to organisationer værdigrundlag, knofedt og økonomi til opstart af følgende organisationer:

1861	Indre Mission
1863	Diakonissestiftelsen
1878	KFUM
1883	KFUK
1883	Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler
1886	Sankt Lukas Stiftelsen
1889	KFUM's Soldatermission
1893	WeShelter (tidl. Missionen blandt hjemløse)
1895	Blå Kors
1896	Kirkefondet (tidl. Det Københavnske Kirkefond)
1897	Kolonien Filadelfia
1897	Danmarks Kristelige Gymnasiastbevægelse
1902	Menighedsplejen i Danmark (tidl. Samvirkende Menighedsplejer)
1902	FDF (tidl. FDF og FPF)
1905	Indenlandsk Sømandsmission
1906	Jysk Børneforsorg
1906	Ungdommens Vel
1910	KFUM Spejderne
1911	Landsforeningen Arbejde Adler
1912	Kirkens Korshær
1918	KFUM's Sociale Arbejde
1918	KFUM's Idrætsforbund
1919	De Grønne Pigespejdere (tidl. KFUK Spejderne)
1920	Diakonhøjskolen
1922	Folkekirkens Nødhjælp
1928	Kofoeds Skole

Det var ikke grundtvigianerne, men missionsfolkene, der så den sociale nød i storbyerne, og som smørrede ærmerne op og greb til lommerne, for at alle disse organisationer kunne komme til verden. Når organisationerne ikke fik Indre Mission som rygmærke, skyldtes det

Vilhelm Beck, der fra Sverige hørte om mennesker, der kom til vækkelsesmøder for at få en eller anden form for materiel hjælp. Det måtte ikke ske i Danmark, hvorfor vækkelsesmøder og social hjælp blev skilt ad.

I dagens Danmark har jeg svært ved at se, at Indre Mission eller andre kirkelige organisationer har baglandet og musklerne til at initiere landsdækkende diakonale tilbud i stor stil. Jeg ser til gengæld en stærk folkekirke, der kan gøre det, hvis biskopperne vil det.

4,5 mio. danskere er medlemmer af folkekirken. Af dem er ca. 50.000 frivillige i sognene i dag. Vi har altså et enormt frivillighedspotentiale, vi kan mobilisere. Desuden har vi mere end 12.000 ansatte, kirker og sognegårde i alle afkroge af landet og en del penge, der primært forvaltes i sognene.

Kommunerne er i disse år optaget af samskabelse og rækker flere og flere steder ud efter kirkerne. Hvad der var ganske utænkeligt for bare 20 år siden, er i dag muligt uden fordomme og alskens forbehold. Fælles Om-konferencerne i Aarhus Stift og Viborg Stift vidner om åbne døre. Kirkernes Sociale Arbejde i Viborg dokumenterer, at hvis vi som folkekirke organiserer os på en måde, så der bliver sat ansigt på folkekirken via en frivillighedskoordinator og en formand, så er alle mulige samarbejdsrelationer mulige. På blot fire år er det lykkedes at banke 20 forskellige diakonale aktiviteter op, og flere hundrede udsatte borgere får hjælp på forskellig vis.

Hvis folkekirken vil påtage sig det ansvar, der følger af at være landets suverænt største forening, så kunne vi udrulle en lang række diakonale tiltag til gavn for tusindvis af danskere.

Som eksempler på diakonale tiltag, folkekirken kunne udvikle og udrulle som tilbud lokalt, vil jeg nævne følgende:

TRIVSELSgrupper

Folkekirken har allerede et unikt skole-kirke-samarbejde omkring minikonfirmander, konfirmander, skole-kirke-tjenester, juleafslutninger m.v. Ud over dette kateketiske spor kunne folkekirken etablere et diakonalt spor i skole-kirke-samarbejdet.

Trivselsgrupper er samtalegrupper, der foregår på skolerne i skoletiden. Ca. otte børn mødes i en gruppe. To gruppeledere står for en gruppe. Den ene gruppeleder er ansat på skolen

som lærer eller pædagog, mens den anden gruppeleder kommer udefra, nemlig fra kirken (som frivillig eller ansat). Grupperne er opdelt efter alder (indskoling, mellemtrin eller udskoling) og tema (sorg, skilsmisse, selvværd m.fl.). Grupperne mødes minimum 10 gange.

Konceptet er udviklet i Silkeborg Kommune, hvor det har kørt i 10 år, og hvor 3-400 børn hvert år får hjælp til at sætte ord på den livskrise, de står i. De lærer at sætte ord på det, der er svært. De lærer at lytte til andre, der har det svært, og de lærer, at det er godt at række ud efter hjælp, når livet går ondt.

Over alt, hvor der er en skole i Danmark, er der en folkekirke. Derfor er TRIVSELSgrupper en oplagt opgave for folkekirken.

Ungearbejde

Mange unge har ondt i livet, og mange unge mangler et værdigrundlag at leve deres liv på. Her kunne folkekirken etablere eksistensgrupper eller samtalegrupper, hvor der er plads til de skæve og usikre og hvor der tales om inder siden af vores liv.

Folkekirken har svært ved at rekruttere præster. Ungdomskorpserne er ikke så stærke, som de var tidligere. Det er på tide, at folkekirken etablerer sit eget ungdomsarbejde, som man har det i mange andre kristne kirker i verden.

For at få fat i unge kan det være en fordel selv at være ung. Derfor kunne det være relevant, at folkekirken sammen med Dansk Diakoniråd genopfinder Diakoniåret eller GIV ET ÅR-medarbejderordningen. Hvis vi ansætter unge til en diakonal indsats i folkekirken, kunne disse unge være de bedst kvalificerede til at starte ungearbejde i sognene.

Partilbud

En del par vælger fortsat en kirkelig vielse. Som kirke kunne vi understøtte parrene, så kærligheden styrkes og færre vælger skilsmissen.

I England har man gennem 30 år haft Care for the family. Her understøtter 90 medarbejdere britiske par og familier med en lang række tilbud, der henvender sig til kernefamilier, ene-

forsørgere, bedsteforældre, fædre der afsoner i fængslet m.v.

I hvert provsti kunne vi tilbyde gratis parkurser, årlige partjek m.v., og par vil opleve, at kirken er relevant både ved indgåelse af ægteskabet og løbende som vitaminer til det gode parforhold.

Menighedsfællesskaber til løsladte fanger

I England har fængselspræster udviklet The Welcome Directory, hvor menigheder stiller sig til rådighed for indsatte, der i forbindelse med løsladelse har brug for andre fællesskaber, end de kriminelle, de kommer fra, som kun fastholder dem i en kriminel løbebane.

I folkekirken kunne vi kvalificere to sogne i hvert stift til at tage imod indsatte, der har brug for et kristent fællesskab for at komme til at leve et almindeligt borgerligt liv med job, skattebetaling, familie osv.

Bekæmpelse af ensomhed

Kommunerne er forpligtede på at bekæmpe ensomhed. Derfor har de ansat forebyggende medarbejdere, brobyggere, psykiatriske medarbejdere m.fl. til at tilbyde hjemmebesøg hos enlige seniorer. Men fællesskaber har det vanskeligt ved at tilbyde, mens mange kommuner ville være glade for at kunne henvise til de mange aktiviteter, folkekirken allerede tilbyder de ældste borgere.

I Viborg har de kommunale medarbejdere bedt Kirkernes Sociale Arbejde i Viborg udarbejde en 16 siders A4-folder, der præsenterer de mange folkekirkelige tilbud til seniorer. Disse foldere bærer de kommunalt ansatte ud til kommunens enlige og ensomme. Noget lignende kunne gøres på landsplan, og det vil ikke koste mange kroner.

Et bredt udvalg af Folketingets partier har netop her i foråret besluttet sig for et bredt nationalt partnerskab mod ensomhed. Her kunne folkekirken naturligt indgå. I nogle sogne kunne et sådant partnerskab øge tilslutningen og inspirere til nye aktiviteter for seniorer.

Samarbejde med organisationer som Vanebrudspalæet

En lang række organisationer ville være interesseret i at samarbejde med folkekirken for at få deres gode tilbud bredt ud i landet. Vanebrudspalæet er fx interesseret i via folkekirken at sprede deres tilbud om Familiernes Klimatopmøde. De forestiller sig, at de kunne koble sig på konfirmandundervisningen eller mini-konfirmandundervisningen og på den måde få familierne i de danske sogne til at komme i gang med en omfattende CO₂-reduktion.

I disse år er der stort fokus på den dårlige økonomi i folkekirken. Der skal spares. Den grønne omstilling koster. De øgede udgifter til opvarmning og brændstof forhindrer mange

nye initiativer. De store pensionsudgifter indtil 2028 nævnes også som en hæmsko.

Hvis ikke der er penge til rådighed i folkekirken eller hvis det ikke er muligt at ændre ved nogle af prioriteringerne, så må vi tænke ud af boksen.

A P Møller havde sidste år et overskud på 117.500.000.000 kroner. For nogle år siden gav Almenfonden 1 mia. kr. til at styrke undervisningen i folkeskolen. Måske vil fonden også donere 1 mia. kr. til folkekirken, hvis vi kan dokumentere, at vi har viljen og strukturen til at kanalisere disse penge ud, så de kommer udsatte mennesker til gode? Vi kan etablere et Diakonicenter, der kan udvikle og kvalificere diakonale indsatser, og vi kan i hvert stift have diakonipræster, der kan implementere indsatserne lokalt. Hvis vi vil?

Med folkekirkens størrelse, med folkekirkens fintmaskede og landsdækkende struktur og med folkekirkens gode branding vil det være muligt at generere store pengesummer til visionære diakoniindsatser til gavn for udsatte mennesker i alle aldre og med vidt forskellige udfordringer.

Med 1 mia. kr. kunne vi i alle provstier etablere Kirkernes Sociale Arbejde med to fuldtidskoordinatore i 10 år samt skabe et dynamisk Diakonicenter. De ville kunne sætte enormt mange diakonale skibe i søen, engagere mange tusinde nye frivillige i sognene, gøre folkekirken relevant for utallige, og de ville i særdeleshed gøre en stor forskel for titusinder udsatte danskere.

Tør vi tænke nyt og stort og tage det diakonale ansvar på os som majoritetskirke i Danmark? Tiden er moden! Er folkekirken moden? 🎯

Jo mere bageren har på hylden, jo flere kunder er der i butikken.

Susanne Tidemann, Kirke- og kulturmedarbejder i Bistrupkirken i Hjørring

Da jeg i 2016 begyndte at overbevise mit menighedsråd om, at jeg burde få diplomuddannelsen i Diakoni og Ledelse, skulle alle gode argumenter tages i brug. Menighedsrådet var jo allerede godt tilfredse med mit virke, så de kunne ikke umiddelbart se nødvendigheden af at jeg skulle have endnu en uddannelse. Heldigvis fik jeg de vise ord fra overskriften af en god kollega, der allerede var diakon, og de overbeviste menighedsrådet. Men har jeg så genereret flere kunder, siden jeg færdiggjorde min uddannelse?

Man kan udføre diakoni på flere niveauer. Der kan være tale om den personbårne diakoni som omhandler næstekærlighed mennesker imellem. Et andet niveau er den specialiserede diakoni, fx det vi kender fra Blå Kors' arbejde og så videre. Det sidste niveau er det teologiske, som igen deles op i forskellige måder at udføre diakoni på.

Som diakon får man netop styrket sit diakonale helhedssyn i sit daglige arbejde. Uddannelsen har givet mig nogle redskaber til, at de hverdagsaktiviteter jeg er tovholder på, i dag har et diakonifagligt perspektiv, så aktiviteterne giver mening for kirkens mission, hvilket er at bekræfte den ubetingede menneskelighed.

Noget af det, som jeg i dag tænker ind i min praksis er, at de fleste mennesker vi møder, gerne vil at der er brug for dem. Derfor er jeg blevet bedre til at engagere menigheden i noget frivilligt arbejde, så de får et ejerskab for de aktiviteter de deltager i.

Den eklesiologiske tilgang til diakoni.

Sidste år startede jeg Hjælpende Hænder op. Det er et eksempel på hvordan specialiseret diakoni og frivillighed går hånd i hånd. Hjælpende Hænders formål er, at en gruppe frivillige mødes hver 14. dag i kirken og laver forskelligt håndarbejde, som efterfølgende sælges i en lille bod i våbenhuset. Alt overskud går til velgørhedsarbejde og vores lokale menighedspleje. Ved opstarten var der en enkelt fra menigheden som viste interesse, i dag er vi 30 frivillige og der kommer stadig nye til. De frivillige hygger sig i hinandens selskab og går til projektet med stor interesse. Mangler jeg en hånd til at rydde op i garnlageret, så er der straks en, der melder sig og skal vi på udstilling med vores varer, er der kø for at komme med.

I efteråret har vi, foruden at holde boden ved lige med nye varer, strikket strømper til de ukrainske soldater og vi har efterhånden strikket hen imod 300 par.

Her går frivillighed og diakoni hånd i hånd. De frivillige får et fællesskab og nogle venskaber de ellers aldrig ville have fået, mens vi samtidigt udfører en af kirkens kerneopgaver, nemlig at hjælpe vores næste. Denne måde at tænke diakoni på, kaldes den eklesiologiske, hvor fokus er rettet mod det menighedsfunderet fællesskab.

I Hjælpende Hænder styrker vi den personbårne diakoni. Deltagerne bliver opmærksomme på, at vi alle kan bidrage til at gøre verden til en bedre sted. Jeg oplever stor hjælpssomhed deltagerne imellem og mange dybe samtaler over bordene.

Den kristologiske tilgang til diakoni.

Diakoni har også en kristologisk tilgang, nemlig at forkynde om Kristus. Det er den tilgang jeg bruger, når jeg fx har mine minikonfirmander, som vi i Bistrupkirken har på et ugelangt forløb, hvor de er agenter. ”Onde mennesker”, der mener at kirken har glemt deres vigtigste budskab om næstekærlighed, har nemlig sat en bombe i kirkens kælder og børnene må nu hjælpe mig med, at genfinde roen. Så mens de løser koder og mysterier for at desarmere bomben, bliver de samtidigt undervist i tro, håb og kærlighed. De hører om Kong David der havde hjertet på rette sted, om profeter der kunne høre Guds stemme og videreformidle det til folket, og om Guds kærlighed til os mennesker, hvor han er parat til at tilgive vores fejl. Ved at pakke bibelhistorierne ind i et farligt mysterium, er det lykkedes mig at få stort set hele klassen til at tilmelde sig, så vi her i kirken har 95% af 3. klasserne til at deltage, vel og mærke i en by, med et væld af fritidstilbud.

I den kristologiske tilgang til diakonien kan man ligeledes med succes inddrage frivillige. Vi har årligt børnehaverne på besøg til julekrybspil og her får jeg hjælp af en stor gruppe frivillige. I år var de frivillige også med til at lave juleafslutning for skolerne og det var en stor oplevelse for dem at opleve elevernes in-

delse. Vi har i mange år foræret børnehavebørnene en pixibog med juleevangeliet, men i år lavede vi vores egen bog, hvor de frivillige igen var med. Det giver et styrket sammenhold i gruppen og jeg er sikker på, at den lille pixibog som de frivillige flittigt har givet væk som julegave til deres børn og børnebørn har vagt stor glæde for alle.

Har Bistrupkirken så fået deres forventede udbytte af at uddanne en diakon. Ja, det er jeg sikker på at de har. Vi har som kirke fået en tydeligere diakonal profil og er blevet bedre til at tænke diakonien ind i alle vores aktiviteter. Det at der i huset er et samspil mellem præstens forkyndelse og vores daglige handlinger gør, at kirken har fået et større sprog og spillerum. Jeg kan på det varmeste anbefale alle kirke- kulturmedarbejdere at tilegne sig uddannelsen til diakon, da den styrker fagligheden i hverdagen og giver fornyet lyst til de opgaver vi står overfor i det daglige og styrker samarbejdet med kirkens præster. ☺

Peter Aalbæk og dem vi andre ikke vil lege med.

Interview af Conny Hjelm

Redigeret af Gitte Ranfelt Laugesen og Sanne Damborg

En regnvåd tirsdag i februar møder Conny Hjelm filmanden Peter Aalbæk til en snak om hans syn på diakoni, og hvad der ligger i begrebet ”næstekærlighed”. Mødet finder sted på Peter Aalbæks hjemmebane i det der, med tiden, skal blive en økolandsby i Herfølge.

Udgangspunktet er det meget omdiskuterede billede fra februar 2022, hvor Peter inviterer fem højt profilerede MeToo-udstødte på frokost. Peter har siden udtalt, at det er en kristen pligt at skabe fællesskab for dem, der står udenfor enhver form for fællesskab, og det var hans udgangspunkt for det, der nu i folkemunde kaldes ”krænkeryndikatet”.

Man kan spørge sig selv, om disse mennesker, der helt sikkert har overtrådt andres grænser, og af den grund er dømt ude, overhovedet skal have spalteplass og forklaringsrum i et blad om diakoni? Men vi, (redaktionen), blev nysgerrige på Peter Aalbæks udtalelse om hans *kristne pligt til at skabe fællesskab for ”de udstødte”* og søgte, gennem denne hudløse

samtale, at finde ind til mennesket bag den høje cigarføring og de rappe replikker.

”Jeg har altid hadet folk, der har promoveret egen godhed. Hvis folk moraliserer, skal man være mest på vagt. Giv mig hvilken som helst plattenslager! Det er 100 gange mere regulært, end den der spiller pæn eller dydig. Syntesen af den store bog kan man bruge! Man behøver hverken møde op i kirken eller bede sin aftenbøn for at bekende sig til de tanker”, Peter Aalbæk 2023

Peter Aalbæk har lavet, hvad han selv kalder et *Krænkeryndikat*, hvor han mødes med udskammede MeToo-anklagede og hygger sig og spiser frokost i det offentlige rum, hvor alle kan se dem. Han begrundet det selv med, at det er hans kristne pligt:

”En kristen pligt er en sjov sammenfletning af tro og en medmenneskelig adfærdsregulering,

Miriam Wunksgaard

og der er nok en grund til, at det har virket i et par tusind år. Det er ret fænomenalt at tænke på, at mens vi har rendt rundt heroppe i norden og banket hinanden i hovedet med køller, er der nogen sydpå, der har talt om næstekærlighed og om at vende den anden kind til, og altid foretrak at være sammen med ludere og lommetyve frem for fari-særerne,” siger Peter Aalbæk.

Det er noget, han bruger som en rettesnor i livet nu og prøver at regulere sin adfærd efter: ”Hver eneste gang, der er nogen, der vender ryggen til nogen, er det måske præcis den vej, vi andre skal kigge”.

Giv lidt mere end du får

Når det handler om at være noget for andre, har Peter Aalbæk det ikke fra fremmede. Hans mor var et stærkt forbillede og var i stand til at se, hvem der havde brug for hjælp, og hvem hun kunne være noget ekstra for..

”Min mor var voldsomt opmærksom på at, vi burde yde alt, hvad vi kunne. Da hun døde, fandt vi ud af, at hun havde fragtet store dele af husholdningsbudgettet til den tredje verden, og så fik vi måske kun kød en gang om ugen og grød for resten. Det er min klangbund”, fortæller han.

I barndomshjemmet var det kutyme, at man hjalp, hvor man kunne, og hver eneste landstryger, der kom forbi, fik noget at spise. Det er noget, han har taget med sig i livet:

”Jeg siger til min børn: Vi skal give lidt mere, end vi modtager. Tænk hvis alle helt konsekvent gjorde det; så var vi nået langt!”.

Danmarks første Me-Too gangster

”Jeg vil nødig fremstå som god! Jeg er jo det her lands første MeToo-gangster, og har gjort og sagt alt det, man ikke må og skal. Jeg synes, det er bedre at fremstille sig selv med alle ens grimme sider eksponeret. Hvis man har bekendt kulør, kan man jo kun overraske positivt,” siger Peter Aalbæk.

Der er altid nogen, der falder udenfor det, som det etablerede tager sig af, og Peter Aalbæk har blik for dem, der har været igennem krænkelsermøllen. Han var, med egne ord,

den første MeToo-gangster i landet, og så det som hans kristne pligt at tage sig af dem, der pludselig oplevede at miste familie, venner og arbejde på samme konto – uden at have været stillet for en domstol, eller at have været i nærheden af en politianmeldelse.

Et er den kristne pligt; noget andet er at gøre det. Og det gør Peter Aalbæk: Hvis nogen har fået ørerne i maskinen og blevet hængt ud i det offentlige rum, så har han gjort det til en vane at sende dem en lille ting – f.eks. en pakke chokoladekringler og en lille hilsen, så de ved, at de ikke er alene.

”Det er ikke noget særligt, jeg sender, og jeg skriver bare sådan: Op med humøret, det skal nok gå. Det vigtigste er, at man ved, man ikke er alene – uanset hvad man står i” mener han.

Mellem påfugle og svinestier

For Peter Aalbæk er det vigtigt, at der stadig er plads til de skæve eksistenser; dem der er udenfor, alene eller bare ikke passer ind i samfundets kasser. Han har gennem de seneste år opbygget et lille samfund, en øklandsby, hvor hele grundlaget er, at der også skal være plads til de skæve eksistenser; dem der, som han siger, *”bare vil bo under tre træer i en campingvogn”*. Det var der lidt bedre plads til i gamle dage, hvor samfundet tog sig mere af byens særlinge, mener han.

”Det rører mig dybt i hjertekulen, når der efterlyses pårørende til folk, der er døde. At man kan forlade denne her verden alene, uden nogen til at tage sig af ens afsjælede legeme.”

Øklandsbyen en drøm under opførsel, hvor konturerne af visionen ses mellem gårdbutik, forsamlingshus, svinestier og smukke påfugle. Men processen er i gang, og dét er det vigtige for Peter Aalbæk:

”Jeg er meget lidt begejstret for at finde mig i at, tingene er, som de er. Tilfredsheden er lidt for bekvem. Lad os holde fast i håbet eller ambitionen eller målet om, at det skal tilstræbes at gøre det bedre! At forbedre tingene. Jeg har nogle venner, som stortrives, det er der jo en fred i, men hvor fanden er vi henne, hvis ikke vi har ambitionen om at flytte hegnspælen bare to cm?”

Diakoni eller provokation?

Til spørgsmålet om det er diakoni, når Peter Aalbæk rummer det skæve, de udstødte og f.eks. spiser frokost i fuld offentlighed med mænd som Flemming Pless og Jess Dorph, der er ude i kulden efter deres MeToo-anklager, svarer han ja!

Han mener, det er vigtigt at lægge mærke til omverdenens reaktion på at, han skaber rum for et fællesskab med folk, der bliver set skævt til.

”Man betragter sig selv som humanist og rummelig, men kan ikke rumme det der. Det er også derfor, jeg kan finde på at gå med en kasket fra Dansk Folkeparti. Man betragter sig selv som et rummeligt menneske, men skal helst synes, at det er nogen, vi kan lide, for at gøre noget for dem. Hvad hvis vi gjorde noget for nogen, vi ikke kan lide? Det ville da vægte noget højere i min mors bog. Forestil dig at sidde i fængslet for besiddelse af børneporno. Jeg kan ikke forestille mig noget mere ensomt. Den ægte humanist ville jo netop gøre noget for en, man ikke kan lide,” forklarer han.

Peter Aalbæk bruger ikke af sig selv ordet diakoni, men tager til sig, at det, at skabe fællesskab hvor ingen andre gør, kan betragtes som sådan.

”Det giver mening, når du siger, det kan være diakoni. Jeg kalder det nok bare humanisme. Jeg blev faktisk rørt, da I spurgte mig om dette interview. Jeg kan godt lide, når nogen minder os om, at åndelighed og de store budskaber ikke kun

er noget for eliten, men at menig mand også kan skabe åndelige rum og fællesskaber. Tak for det.”

Løft blikket fra dig selv

Peter Aalbæk advokerer for, at vi altid skal forsøge at gøre det lidt bedre. Vi skal anerkende hinandens eksistens og løfte blikket fra os selv – og, som minimum, hilse på det menneske, vi ser.

”Vi skal skubbe lidt til os selv hele tiden. Vi behøver ikke stoppe for at snakke - bare vi hilser, for så er der et andet menneske, der har anerkendt din eksistens” siger han.

Vi skal turde bryde facaderne ned og lade de forudindtagede holdninger blive hjemme, hvis vi skal skabe en mere rummelig verden. Det mener Peter Aalbæk, og som diakon er det svært at være uenig i. Det er vigtigt også at tale om diakonien, når den kradser og ikke bare er pæn, som her hvor de ikke så pæne drenge har brug for et fællesskab.

På den baggrund vælger Peter Aalbæk at slutte interviewet af med at give et budskab, eller et godt råd om man vil, til dem der uddanner sig indenfor diakoni:

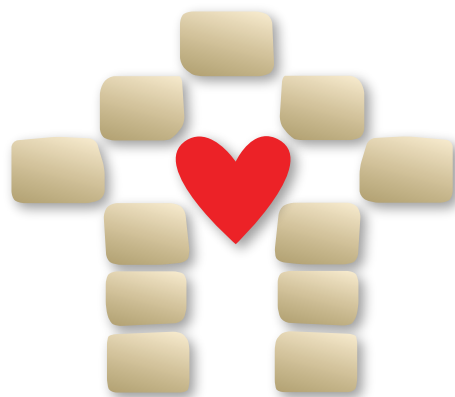
”Jeg vil gerne sige til dem, der er ved at uddanne sig indenfor diakoni: Løft blikket fra dig selv. Vær noget ekstra for dem, du ikke kan lide. Hvis vi kunne materialisere os selv som noget ekstra, være noget for de ægte samfundsudstødte, så gør vi en forskel! Den lille søde, blonde pige skal nok få opmærksomhed, men lav et mantra om at gøre noget for dem, de andre ikke kan lide!” 🎯

I forlængelse af denne artikel ønsker vi i redaktionen at understrege, at vi har den dybeste medfølelse og omsorg for de ofre, der har været udsat for krænkelser af enhver art, og vi på ingen måde ønsker at blåstemple krænkende adfærd.

Sigtet med denne artikel er et forsøg på at nuancere den diakonale forståelse, og give input til dialogen om hvem der kan udøve diakoni; en dialog og diskussion vi, forhåbentlig, aldrig bliver færdige med at have.

Sanne Damborg og Conny Hjelm, foråret 2023

Om diakoni

– i kirken og kulturen.

Af Esther Jensen, Formand kirkekultur.nu

Da jeg var barn, ville jeg være præst om søndagen og lærer fra mandag til fredag. Jeg så kun præsten om søndagen, og lærerne i skolen, så det skulle nok kunne lade sig gøre. På sin vis er drømmen gået i opfyldelse ved at være kirke- og kulturmedarbejder: Jeg forkynder og underviser, jeg udfører diakoni.

Jeg var barn i 60'erne og 70'erne. Præstetjobbet har ændret sig væsentligt siden dengang. I langt de fleste danske sogne er arbejdet blevet mere aktivistisk og mere diakonalt. Som kirke- og kulturmedarbejder kan jeg næppe finde noget dårligt at sige om den udvikling. Præsten eksisterer ikke længere kun i folks bevidsthed om søndagen, eller når han begraver naboens kone. Præsten står for demens-salmesang på plejehjemmet, præsten står som afsender bag opslaget på Facebook, præsten inviterer de nygifte til parafterner i sognegården, præsten gør 100 andre ting.

Jeg gentager mig selv: Jeg kan ikke finde noget dårligt at sige om den udvikling. Men den er værd at bemærke. Jeg er ikke professor eller analytiker eller statistikker eller noget andet fint. Men jeg hører tit og læser meget om præstemangel. Jeg spørger mig selv, om tinge-

ne kunne hænge sammen: Fordi præsten i 2023 skal så meget mere end præsten i 1973, opleves der præstemangel.

HVIS det er tilfældet, kunne den faggruppe, jeg repræsenterer, være en del af løsningen. En kirke- og kulturmedarbejder har fem kerneopgaver:

Esther Jensen

1. Undervisning
2. Børne- og ungdomsarbejde
3. Diakonalt-socialt arbejde
4. Tværkulturelt arbejde
5. Koordinering af frivilligt arbejde

Ved diakonalt-socialt arbejde forstås der blandt andet besøgstjeneste, caféarbejde, familiebejde, kontakt til institutioner, meditationer, natkirke, pilgrimsvandring, sjælesorg, sognearrangementer, sorggrupper.

Ting tager tid i folkekirken, men langsomt er det blevet en selvfølge, at i de sogne, hvor der er ansat en kirke- og kulturmedarbejder, har hun/han ansvar for kirkens undervisning

af børn (minikonfirmander og babysalmesang) Der er endnu ikke gået så lang tid, at det er en selvfølge, at kirke- og kulturmedarbejderen har ansvar for kirkens sjælesorg og sorggrupper eksempelvis.

Hvorfor ikke? Det har jeg flere bud på. Lad mig nøjes med to, som begge er angreb. Et angreb på præstestanden og et angreb på os selv som faggruppe.

Angreb 1:

Præster er bange for konkurrence. Præster er dårlige til at deles om opgaver og ansvar. Præster har det i bund og grund bedst med at være privat praktiserende og hader at være afhængige af andre. Det er hårde ord, og jeg kender ikke så få præster, beskrivelsen ikke passer på. Men som fagforeningsformand gennem mange år har jeg desværre også oplevet, at det finder sted.

Angreb 2:

Kirke- og kulturmedarbejderne er ikke dygtige nok. Hvordan kan jeg som formand sige det? Burde jeg ikke forsvare mine kollegaer med næb og klør til alle tider og alle steder? Jeg vil forsvare faget med næb og klør. Men faget er udfordret af uddannelsescirkulæret fra 12.11.2019, hvor Kirkeministeriet (med Landsforeningens billigelse) har sat fuldstændigt uanstændigt lave krav til, hvad en kirke- og kulturmedarbejder skal kunne. I teorien kan du spadserere ind fra gaden, f.eks. efter 9 års skolegang, og blive ansat til undervisning og diakoni.

Så skal du ganske vist i gang med en grunduddannelse, men den er sat til at vare kun 5 uger! Og mere uanstændighed: Når vi sammenligner antallet af nyansatte med det antal, der gennemfører grunduddannelsen, står det krystalklart, at en del menighedsråd ikke prioriterer at få deres kirke- og kulturmedarbejder sendt af sted. Og der er mange undskyldninger: Stillingen er kun på 18 timer, kirke- og kulturmedar-

bejderen skal kun være sammen med børn eller gamle, det er for dyrt osv.

Resultatet er, at vi får for dårligt uddannede kirke- og kulturmedarbejdere. Nogle savner teoretisk såvel som praktisk erfaring med undervisning og diakoni. Det er skidt for kirke- og kulturmedarbejderne, det er skidt for faget, det er skidt for menigheden, det er skidt for den pressede præstestand.

Hvad kan man gøre ved det?

Trin 1

– er at undersøge, om man er interesseret i, at kirke- og kulturmedarbejderne bliver fagligt dygtigere.

→ **Ja:** Gå til trin 2

→ **Nej:** Luk bladet!

Trin 2

– er at etablere en samtale mellem Præsteforening og Kirkekultur.nu. Hvilke opgaver ville det være oplagt og ønskeligt at aflaste præsterne fra? Hvad skal der til, for at kirke- og kulturmedarbejderne kan løfte opgaverne på forsvarlig vis?

Trin 3

– er at sammenholde det, man har fundet ud af under Trin 2 med de uddannelseskrav, der i dag stilles til en kirke- og kulturmedarbejder. Det er en uhyre spændende drøftelse, der handler ikke kun om uddannelse, men også stiller nogle spørgsmål af fagpolitisk karakter. I dag er Kirkekultur.nu folkekirkens faglige rodekasse. Skole/kirkemedarbejdere, kommunikationsmedarbejdere, kokke, Folkekirkens Familiestøtte osv. – hvor placerer vi lige dem? Åh ja, vi kalder dem kirke- og kulturmedarbejdere, for de laver alligevel så meget forskelligt.

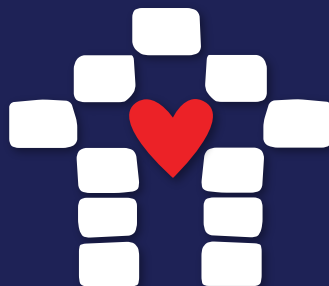
Naturligvis brokker jeg mig ikke over at få flere mulige medlemmer under vingerne. Men det bliver mere og mere tydeligt for mig, at ingen vinder ved at fastholde fælles uddannelseskrav til hele den brogede skare af kirke- og kulturmedarbejdere. Nogle skal specialisere sig i undervisning og diakoni, så de kan matche det, en præst kan. For andre ville det være spild

af tid og penge, da de aldrig kommer til at stå med opgaverne.

Så er der budt op til dans. Hvem griber hånden og tager Trin 1 og 2 og 3 med mig? For kirke- og kulturmedarbejdernes skyld. For fagets skyld. For menigheden skyld. For præsternes skyld. 🌀

Kirkekultur.nu er kirke- og kulturmedarbejdernes fagforening.

Der findes ca. 560 kirke- og kulturmedarbejdere på landsplan, og ca. 65 % er medlem af Kirkekultur.nu.

Kirkekultur.nu...

- ✱ varetager traditionelle fagforeningsopgaver som lønforhandling og udpeger/uddanner tillidsrepræsentanter.
- ✱ er den eneste forhandlingsberettigede fagforening for kirke- og kulturmedarbejdere og deltager i forhandlinger på medlemmernes vegne i sogn, stift og ministerium.
- ✱ er repræsenteret i en række råd og udvalg, f.eks. Dansk Diakoniråd og Folkekirkens Arbejdsmiljøråd. Kirkekultur.nu samarbejder endvidere med FKUV om relevante kursustilbud for alle kirke- og kulturmedarbejdere.
- ✱ er et vigtigt fagligt og kollegialt netværk for kirke- og kulturmedarbejderne, der ellers ofte kan være alene i deres jobfunktion. Fagforening understøtter lokale erfagrunder og samvær/uddannelse på stiftsplan.
- ✱ afvikler landskursus én gang om året for alle kirke- og kulturmedarbejdere. Her er undervisning, ideudveksling og netværk i højsædet.
- ✱ er folkekirkens yngste fagforening (02.11.1991) og tænker nyt, hurtigt og utraditionelt i forhold til organisering og kommunikation.

Læs mere her: www.kirkekultur.nu

På diakonal rundtur i Gellerup kirke

Af Kirke- og kulturmedarbejder Bit Boel Buhl

Gellerup kirke er en folkekirke i et multikulturelt område i udkanten af Aarhus. Den er på samme tid en helt almindelig folkekirke, men også en unik kirke i et mangfoldigt område, hvor opgaven aldrig har været helt selvfølkelig. Vi har til stadighed skullet tilpasse os den måde, vores område har udviklet sig på.

Vi i Gellerup kirke ser os selv som en netværkskirke og har derfor som et stort ønske at inddrage folk fra menigheden i alle aspekter af kirkens arbejde. At være kirke med og ikke kirke for er en hjertesag. Derfor hviler arbejdet i kirken også på et udvidet netværk, som mødes 4 gange om året. Netværket består af menighedsrådet samt en tovholder fra hver af kirkens 20-25 frivilligrupper og alle ansatte, og derfor er vi heldigvis også mange hænder til at være sammen om at bære det diakonale arbejde.

For mig at se, er der to store opgaver i Gellerup kirke. Den ene er at bygge menighed op indadtil og den anden er, at være en god nabo udadtil. Særligt opgaven med at være en god nabo er i særdeleshed præget af samspillet med alle vore muslimske naboer.

Vores sogn ser sådan ud, at der for tiden er ca. 25 %, som er medlemmer af folkekirken. Det har en afgørende betydning for den måde, vi er kirke på og på vore diakonale aktiviteter. Viften af diakonale aktiviteter går lige fra hjælp til enkeltpersoner der er i problemer, babysalmesang, fælles juleaftensfejring, åben kaffehjørne, sogneeftermiddage for ældre, Værestedsaftner med fællesspisning, Internationale aftner - som i 35 år har fungeret som mødested mellem danskere og udlændinge, folkekirkens ferielejre, juleuddeling mm. Og

uden for kirkens mure er det særligt vores festdage på Fredspladsen og den ugentlige Internationale cafe, der trækker mange folk til fra vores område – her er mange nationaliteter repræsenteret hver onsdag.

”Cafeen er et samlingssted, en landsbybrønd. At vi kan samle mange forskellige nationaliteter og religioner, gør mig glad”. Et citat fra en frivillig i den Internationale Café

Samiya har lært at male henna af sin mors kusine, nu glæder hun af og til gæster i International cafe med det.

Musikalsk diakoni

Det er også en vigtig del af Gellerup kirkes diakoni, når vores kirkemusiker tager sit elklaver med rundt på institutioner for mennesker med udviklingshæmning, til fællessangstime på biblioteket, til borgermøder i Gellerup eller når han inviterer børnehaver og dagplejemødre til en skøn formiddag på Fredspladsen i legen og fællessangens tegn.

Der sker noget med mennesker og menneskers kontakt med hinanden på den gode måde – når vi mødes om musik. Det skaber liv, og livfulde relationer er det vi gerne vil, for det gror mennesker af. Og menneskelig vækst er den fornemmeste frugt, som diakonien kan skabe!

”Det gør noget ved os sårbare små mennesker, når vi er sammen i et musikalsk fællesskab” Citat kirkemusiker Martin Hornstrup

Diapraksis

Vi har også et veludbygget samarbejde med offentlige institutioner, det boligsociale, private erhvervsdrivende og foreninger rundt om kirken om diverse festdage og arrangementer i løbet af året. Det kan være Lysfester, Markedsdage, Spille- legedage, Fællessangsarrangementer, Fællesspisning, Grundlovsdagsfejring, julehjælp, etc. Vi mærker, hvordan dette samarbejde og dette samspil med folk af mange slags rundt om kirken, giver grobund for et virkelig godt naboskab, hvor vi kender hinanden, kan arrangere ting sammen, låne udstyr af hinanden og bede hinanden om hjælp, når det brænder på. Helt centralt for os er, at vi gerne vil være i kontakt på tværs af alle grupperinger. Det er også en vigtig erkendelse, at den største gave, du kan give et andet menneske, er din respekt. Og når det lykkes os at lave ting i fællesskab, så forærer vi hinanden vores respekt i og med, at vi gør os afhængige af hinanden, og så begynder der for alvor at ske noget med relationerne.

Vi oplever, at mange af vore muslimske naboer har stor tillid til os fra kirken. Når vi samarbejder om fester og andre arrangementer oplever de os som en troværdig og handlekraftig samarbejdspartner. De møder mellem mennesker, som opstår året rundt i den Internationale cafe, på festdage på Fredspladsen, på sommerens ferielejr, til årets juleuddeling og andre steder, er altid båret af en underliggende fornemmelse af, at det sker i tillid.

Folkekirkens diakoni som døråbner til det danske samfund.

Folkekirken har et enormt potentiale, når det handler om at nydanskere skal møde det danske samfund. Det gælder for kristne, der kommer til Danmark, men også for muslimer eller folk af anden tro, som kommer hertil. Kirken kan noget med tillidsfulde relationer. I kirken er der en særlig fornemmelse af tid, en særlig åbenhed, en særlig lytten til hinanden, som kan være den dør ind til samfundet, som kan være svær at finde i Danmark. Kirkernes diakoni er med til at åbne den dør for mennesker.

Ligeså er det forfriskende for kirker, som har mennesker af mange nationaliteter i deres sogne, at man i mødet med den mangfoldighed ser sig selv med nye øjne. Hvor åbne er vore fællesskaber? Hvad kan vi byde ind med? Hvordan gør vi os relevante for lige præcis dem, der bor i vores sogn? En opgave man aldrig bliver færdig med. For slet ikke at tale om den ind- og udflytning, der er i et sogn hvert år – for vores vedkommende 20%. Det gør, at vi må huske på, at vi også hele tiden taler til folk, der ikke nødvendigvis kender til kirken og vores måde at være kirke på. Her har vores diakonale aktiviteter uvurderlig stor værdi i forhold til at åbne kirken for sognet i al dens mangfoldighed.

Den menneskelige vækst vi stræber efter kan skabes i samtale over en kop kaffe, med musik, når vi samarbejder om fælles projekter, med en håndsrækning i en svær situation, omkring god mad og med mange andre diakonale virkemidler.

Tænk, at vi har en folkekirke, der rummer alle disse muligheder. Det er en gave. ☺

All inclusive-ferie som diakoni

Af Mettelene Stervbo Due Kristensen. Kirke og kulturmedarbejder i Hannerup Kirke, Fredericia.

Hvor skal du hen på ferie?

Det spørgsmål får de fleste inden de går på sommerferie. I spørgsmålet ligger en forventning om, at man har nogle planer, og at de planer tit indbefatter, at man skal væk hjemmefra og ud i sommerlandet.

Hvis man ikke har mulighed for at komme på ferie

Men hvad hvis omstændighederne i ens liv gør, at man ikke har menneskeligt eller økonomisk overskud til at planlægge en ferie og komme væk fra sin egen hverdag.

Hvad, hvis man som forældre ikke kan tilbyde sine børn at de skal på ferie, at de ikke kan glæde sig til det og komme hjem og fortælle vennerne i skolen om ferien? Ja, hvad kan man gøre ved det?

Derfor satte Folkekirkerne i Fredericia sig for at lave en ferie for børnefamilier, der ikke har mulighed for ellers at komme på ferie.

En arbejdsgruppe blev nedsat af ansatte i kirkerne og en stor gruppe frivillige. Planen blev at tilbyde hele familier at komme med – både forældre og børn. Så de fik en fælles oplevelse og kunne styrke båndene i familien. En lejr blev booket og et detaljeret aktivitetsprogram blev planlagt. Et madhold blev etableret.

Dagene på lejren

Dagene på ferien blev fyldt med mange forskellige aktiviteter. Vi legede, havde et velforsynet

krearium med alverdens materialer, vi spillede bold, fangede hundredevis af krabber, gik tur, spillede spil, var måske på udflugt og badede i Kolding Fjord, hvis vejret var godt. Om aftenen havde vi bål, sang sammen og havde mange samtaler om livets store og små spørgsmål.

Formålet med en ”all-inclusive ferie”

Tanken var at det skulle være en ”all-inclusive ferie” forstået på den måde at der var mad og drikke, overnatning og aktiviteter hver dag på ferien. Formålet var at familierne skulle tankes op i ferien, aflastes fra hverdagens problematikker og gøres i stand til at vænne tilbage til hverdagen med fornyede kræfter.

Ligesom når andre er på ferie og kommer retur med gode oplevelser.

Diakonale aspekter

Det diakonale aspekt var at opbygge de enkelte mennesker og gøre dem i stand til selv at tage vare på deres egne tilværelser. Diakoniens udvikling er gået fra at hjælpe den enkelte, forstået på den måde at nu skal jeg, hjælperen, nok tage over. Til at gå i retning af at gøre den enkelte selv i stand til at tage ansvaret for eget liv.

Myndiggørelse

Vi sigter mod at myndiggøre den enkelte person eller familie. Gøre dem klar til at træffe

egne gode valg. Som mennesker har vi brug for at være med i et fællesskab og blive rummet af fællesskabet. Nogle gange har vi også brug for hjælp i form af et stillads, mens vi prøver at bygge vores liv op. Nogle, der støtter os mens vi lærer at gå. Ligesom et lille barn selv skal lære at gå, men har brug for en støttende hånd i starten. Det prøver vi at være i de dage familieferien varer, og året rundt i de aktiviteter kirkerne har for familier.

For diakoni handler om at se og møde medmennesket med afsæt i det kristne menneskesyn, da der i dét blik ligger et afgørende handlingsperspektiv, hvor familiernes egen værdighed, myndiggørelse og deltagelse er nøgleord.

Nye relationer

Familieferierne har også resulteret i, at nogle af familierne har dannet nye relationer med hinanden, der rækker ud over de dage, hvor ferien varer. De bliver venner på kryds og tværs. Danner netværk og får flere relationer, de kan bruge året rundt.

At tjene ved bordene

Ordet diakoni er en gengivelse af det græske ord *diakonia*, som betyder tjeneste. Ordet forekommer 100 gange i Det Nye Testaments græske grundtekst og er på dansk oversat til tjeneste, opvartning ved bordene og husligt arbejde mm. På denne familieferie er der tre personer, der laver mad til familierne, så der er mad, drikke, kage og frugt i alle døgnet vågne timer. Familierne kan slappe af og være sammen med deres børn og nyde all inclusive-konceptet, som alle andre gør på en charterferie sydpå. Da det gik op for en enlig mor til fire børn at hun ikke skulle lave mad i de dage ferien varede begyndte hun at græde. Det var så stor en aflastning for hende, at hun græd af glæde. Så det er en ære at udøve diakoni, at tjene ved bordene – helt konkret.

Det er en stor gave at være en del af. Man er træt, når man kommer hjem, men man er også fyldt op af glæde og taknemmelighed over dejlige dage. 🎯

- Hvem: ferie for familier, der ikke selv har mulighed for at komme på ferie
- Ca. 10-12 familier er med – ca. 50 personer.
- Ferien afholdes på Houens Odde ved Kolding
- Mulighed for bustransport ud og hjem
- Overnatning i familierum
- Lejren er alkoholfri
- Hver morgen er der morgensang med salmer, fadervor og bibelhistorie
- Pris for ferien er 500 kr. pr. familie, men med mulighed for at søge økonomisk støtte
- 3-4 ansatte fra kirkerne er med, plus 7-10 frivillige
- Aktiviteter: badning og sejllands, lege og konkurrencer, slikbod, krea-værksted, morgensang og lejrball, hoppeborg, wellness-eftermiddag.
- Økonomi: Fredericia Provsti giver 30.000 kr. herudover søges fonde og menighedsråd.

Styrk parforholdet

– et arbejde for det gode samliv

Siden 2018 har Sct. Michaelis Kirke i Fredericia haft et fokuseret arbejde for par. Læs her om den meningsfulde indsats

Af Oline Bøndergaard Kobbensmed, kirke-og diakonimedarbejder, cand.theol.

Den dårlige nyhed er, at mange parforhold går i opløsning. Omkring 40% af alle ægteskaber i Danmark ender i skilsmisse. Den gode nyhed er, at det giver mening at arbejde for parforholdet. Dårlig kommunikation hører til blandt hyppige skilsmisseårsager. God kommunikation øger trivsel og giver fælles fodslag, også når livet er svært. Så enkelt – og alligevel et krævende arbejde.

I Sct. Michaelis Kirke etablerede vi i 2018 *Styrk Parforholdet* med midler fra bl.a. provstiet og fonde. En tobenet indsats, hvor vi dels inviterer til halvårlige temaaftener for par, dels udbyder det mere dybdegående *Partjek* til stærkt reduceret pris til 10 par årligt. Brudepar, dåbsforældre og andre børnefamilier er de første, der får invitationen.

Partjek er en forskningsbaseret indsats, udviklet af Center for Familieudvikling. Det består af to fokuserede parsamtaler med en rådgiver, der tager udgangspunkt i et spør-

geskema udfyldt af parret. Her tages afsæt i parrets ressourcer, og man arbejder særligt med den gode kommunikation.

Vores paraftener, kaldet *Mig og min elskede*, besøges af par i alle aldre. De træder ind i et lokale med lys og blomster på bordene, lækker servering og parvis placering. Vi har undervisning ved en fagperson. Senest underviste psykolog Annette Due Madsen om "Når sorg og krise rammer parforholdet". Undervejs gives små øvelser, som kan hjælpe samtalen på vej. Hvad der sker, når folk går hjem, ved vi som regel ikke. Men vi tror, det gør en forskel. For mange vender tilbage næste gang, vi har paraften.

Temaerne til *Mig og min elskede* har vi især hentet fra *Partjek*-huset. På den måde kommer vi rundt om forskellige områder, som har indflydelse på parforholdet. Fx sexliv, kommunikation og forældreskab.

Præsten: Kirken til hele livet

Sognepræst Kristoffer Simonsen har været med til at udvikle Styrk Parforholdet. Når han er på besøg hos dåbsfamilier og brudepar, får de altid en invitation til initiativet. Kristoffer Simonsen fortæller:

Jeg har haft mange samtaler med par, der oplevede forskellige udfordringer. I disse tilfælde har der været til stor gavn at have helt konkrete muligheder, jeg kunne række videre.

Som kirke ønsker vi at være i berøring med mennesker gennem hele livet. Mange danskere kender til kirkens rolle ved særlige højtider. Vores arbejde for parforhold viser, at vi som kirke også er relevant i alt det, der ligger ind i mellem de store højtider.

Jeg brænder for gode og livslange parforhold. Det store ja, der bliver sagt ved en vielse, udtrykker vilje til at elske. Med vores konkrete initiativer er der en god anledning for parrene til at arbejde for kærligheden hele livet. Vi viser dem, at de frimodigt kan betragte kirken som en vedvarende ressource, der vil dem det bedste. Både i medgang, modgang og tomgang.

Parret:

Værdifuldt medspil til familielivet

Psykologen: Paraftner kan værne mod pres

Psykolog Louise Sehested Kvist ser Styrk Parforholdet som et meget relevant initiativ:

*Projekt **Styrk Parforholdet** er efter min mening et meget relevant og tilgængeligt initiativ for mange par. Flere af de par, jeg møder i min klinik, oplever at være under et pres – både i forhold til trivsel i familien og parforholdet og den individuelle selvudfoldelse. Men også når det handler om at finde tid sammen med partneren til samtale. Paraftenerne er derfor en god ramme for mange til at få en lidt dybere samtale med hinanden end hjemme i stuen.*

***Mig og min elskede** er ikke et forum, hvor man får løst større konflikter i sit forhold, men jeg oplever, at parrene kan få en god og inspirerende samtale. Jeg har oplevet, at flere par har henvendt sig til mig efter at have været til en aften med oplæg og samtale. Det har sat tanker i gang om deres relation, som de gerne vil arbejde videre med i opfølgende samtaler.*

Louise Sehested Kvist er frivillig i Styrk Parforholdet. Derudover er hun én af de tilknyttede Partjek-rådgivere .

Helene og Jacob Clausen er et yngre par med to små børn. De har gjort brug af både Mig og min elskede og Partjek. På den måde har kirken fulgt dem på vej – fra nygifte til børnefamilie.

”Ja, da vi begyndte, var vi unge og nygifte. Så der tænkte vi stadig, vi kunne lave om på hinanden,” siger Jacob med et glimt i øjet.

Helene fortæller: ”I første omgang syntes vi, det lød hyggeligt. Og så mærkede vi, at vi virkelig fik nogle gode indspil, så vi fik lyst til at vende tilbage.”

Parret peger bl.a. på, at konceptet er både pris- og tidsmæssigt overkommeligt, ikke mindst efter de er blevet forældre. Netop forældreskab gør indsatsen særlig relevant og tiltrængt i en travl hverdag med to små børn.

”Nogle gange hører man om par, som opsøgte hjælp, men hvor det var for sent. Jeg tror, det er vigtigt at gøre noget løbende for sit forhold. Det er lidt som med en bil: man skal

ikke bare lade de gule lamper blinke og håbe, det går over. Man skal gøre noget for det og passe på sit forhold,” siger Jacob.

Vi taler om, at mange kirker satser på hele familien – fx spaghettigudstjenester, familieklub og andre gode tilbud. Men at par godt kan blive overset.

”Mange tænker måske: de er jo et par, de skal nok klare det. Men jeg tror virkelig, det er vigtigt, at man også gør noget for parforholdet og ikke kun har fokus på børnene. Det er dejligt at være familie, men det kan også være udfordrende for forholdet,” understreger Helene.

Også Partjek har været opbyggende at deltage i. Det gjorde noget andet at være i den mere dybdegående proces.

”Jeg kunne virkelig godt tænke mig at gøre det igen,” siger Helene. ”Det var givende og bekræftende for vores forhold.” 🎯

Badehuset på Aarhus Ø

– Kirkens hus for de unge

Af Kirsten Margrethe Bach, kirke- og kulturmedarbejder v. Aarhus Domkirke samt koordinator i Domkirkens Badehus.

Vandet ligger blikstille ved Bassin7 i den nye bydel Aarhus Ø. Løbere, hundeluftere og folk på vej til arbejde passerer forbi. Streetcoffee åbner tidligt og tager imod kunder, som får dagens første latte her. Ved siden af ligger Aarhus Watersport, hvor unge allerede suser rundt på wakeboard. Den summende lyd af kabelbanen der trækker dem rundt på vandet blander sig med lydene fra byggefolkene, som arbejder i karréerne bagved. Går man videre ud af Bassin7, forbi de små pop-up-cafeer, havnebadet og teatret, kommer man til en lille række små, sorte træhuse; ”Badehusene”. Det første tilhører Aarhus Domkirke. Det er et tinyhouse på 40m² bestående af en lille entré, te-køkken, toilet og et åbent rum. Facaden er sort – burned wood. Indendørs er huset beklædt med lyst træ fra gulv til loft og enkelt indrettet. Fra huset er der udsigt over vandet og himlen.

Emil låser sig ind i huset og sætter kaffe over. Han er studerende og har, som flere andre unge, sin egen nøgle til huset. Han gør klar til dagens aktivitet; Morgenbadning. Om lidt kommer andre studerende og sammen springer de i vandet, går i sauna og slutter i Badehuset med hyggesnak, kaffe, te og croissanter.

Sådan kan en formiddag starte i Badehuset. Huset fungerer som en forpost til Aarhus

Domkirke. Et rum hvor kirkens værdier og traditioner skal udvikles og leve i den nye bydel, i samspil med de mennesker som flytter til. En stor del af de nye beboere er studerende, som måske er flyttet hjemmefra for første gang og er i gang med at etablere sig i byen. De er Badehusets primære målgruppe.

I medierne hører vi i disse år meget om unges mistrivsel. Hvor man udadtil kan synes succesfuld, have styr på tilværelsen og promovere sig selv positivt på de sociale medier, viser det sig, at der gemt bag dette er en anden virkelighed – en virkelighed hvor flere unge bag facaden af polerede Instagramfotos lider af ensomhed, stress, angst og depression. Det er unge som har høje krav og forventninger til sig selv i forhold til at lykkes som mennesker. De står i en periode i deres tilværelse med store forandringer, et hav af muligheder og de skal træffe afgørende valg for dem selv og deres fremtid. Eksistentielle spørgsmål som ”Hvem er jeg? Hvad vil og kan jeg med min liv og hvad er overhovedet meningen med det hele”, kan fylde meget. Det kan føles som en uoverskuelig opgave at skulle mestre sit eget liv og føle, at man alene bærer ansvaret for sin egen lykke. Og når man træder ved siden af er der kun én at give skylden; en selv – og det er en psykisk hård belastning.

Hvor går unge hen, når byrderne bliver for tunge at bære?

I kirken har vi et sprog for, et rum til og en lang tradition for at beskæftige os med disse eksistentielle spørgsmål. Måske det kristne menneskesyn kan være med til at give unge lidt ro på. Måske kirken kan udgøre et frirum, hvor man mærker, at ens værdi ikke afhænger af præstation, hvor man forvisses om, at omveje og vildveje er en naturlig del af tilværelsen og hvor man betrykkes i at Guds kærlighed og omsorg også rummer det uperfekte og det skæve, og at vi ikke skal løfte alting selv. Kirken kan være stedet hvor vi kan tale om det svære; om tvivl, angst, sorg og kærlighed og stille de vigtige spørgsmål om livet, om det at være menneske.

Vi har som folkekirke meget at tilbyde unge, men i forhold til denne målgruppe ved vi godt, at det ikke er dem, vi ser flest af i kirken. Så hvordan kan vi få unge til at se i vores retning og hvordan kan vi udgøre et relevant og attraktivt indhold for dem?

Hvordan arbejder vi diakonalt med unge?

Der ligger et stort arbejde i at gøre opmærksom på folkekirken som en vedkommende mulighed. De unge må mærke, at vi som kirke vil dem og har noget at tilbyde. Og det er ikke, fordi vi vil putte dem i en kasse, hvor de skal tro på en bestemt måde eller bruge kirken på en bestemt måde. Vi stiller os til rådighed og giver plads til at møde dem på deres præmisser. De skal kunne komme med deres spørgsmål, forestillinger og fordomme om folkekirken, og vi må lytte og gøre os umage med at vise, at vi vil og kan være et rum, der taler ind i deres virkelighed. I Badehuset går vi hver dag på opdagelse i, hvordan vi når hinanden. Måske start-

er det som et fællesskab omkring et brætspil eller et måltid mad. Vi må finde berøringsflader, hvor dialog kan opstå, så afstanden mellem unge og kirke kan mindskes. Det kræver, at vi giver plads og tuner ind på de unge.

Badehusets frivilligruppe består af 10 studerende, som alle har nøgle til huset. I det daglige holder de åben studiecafé på de tidspunkter det passer for dem. Klokken 11.30 og 14.30 er der fælles pauser med mulighed for at sludre lidt, inden arbejdet fortsættes. Åbningstider og alle øvrige aktiviteter annonceres dagligt på Instagram, som er den bærende platform for husets kommunikation. Der er hyppig udskiftning i frivilligruppen, for de unges liv er flygtigt og dermed er aktiviteterne også altid i bevægelse. De unge får selv plads til at byde ind med ønsker og ideer til aktiviteter de gerne vil starte. De holder krea-aftener, litteraturgruppe, morgenbadning og andre pop-up events. Dertil kommer forskellige aktiviteter som kirkekulturmedarbejder og præster står for: Fællesspisning, meditation, refleksions- og samtalegrupper samt aftensamling og morgenvandringer. Alle aktiviteter koordineres med kirkekulturmedarbejderen, som står for den daglige drift.

En dag ligger der en seddel i køkkenet: *”Ønsker til Badehuset: Salt og peber og notatpapir. Ps. Jeg købte en pose kaffe, da vi var løbet tør”*. Afsenderen er en af husets frivillige. En anden dag står et par bløde hjemmesko og nogle tykke bøger diskret i et hjørne. En medicinstuderende har ladet det stå til næste dag. Den slags små eksempler siger os, at vi gør noget rigtigt – når de unge mærker, at der er plads til dem, begynder de lige så langsomt at tage ejerskab. Vores arbejde er stadig i sin begyndelse, men håbet er, at vi med tillid, tålmodighed og åbenhed kan bygge bro. og sammen finde frem til, hvordan vi kan udgøre et meningsfuldt diakonalt tilbud for dem. 📍

Gå du hen og gør ligeså...

Af kirke- og kulturmedarbejder Søren Kjærgård Jensen, Nørremarkskirken

I vores hellige bog Bibelen har vi utallige udtalelser fra Jesus om, hvordan vi skal forsøge at tænke og gøre som kristne mennesker. Jesus bliver ofte udfordret af nogle lovlærde, der forsøger at få ham til at dumme sig. De provokerer og udfordrer ham. Han svarer altid på en genial måde, der får folk til at tænke sig om. Han appellerer til deres (og vores) selvforståelse som kristne. Med sine intelligente svar udfordrer han os. Han provokerer vores opfattelse af Gud og ikke mindst vores forhold til og ansvar for vore medmennesker: vores næste.

Kirkens opgave og formål har altid været til diskussion og er det stadig. Kirkens formål og opgave kan beskrives ved en model, hvor det forklares, at kirken bygger på fire søjler, som man kunne kalde kirkens DNA.

1. Forkyndelse
2. Mission
3. Undervisning
4. Diakoni

Hvis vi er en kirke, der vil være en hel kirke, kan vi ikke nøjes med tre søjler. Hvis en af søjlerne ikke er til stede i vores kirke og menighedsliv, så er det en 'haltende' kirke. Vi kan altså ikke springe over, hvor gærdet er lavt, og undlade det diakonale arbejde – eller én af de andre for den sags skyld.

Den bibelfortælling, der oftest refereres til, når vi taler om diakoni, er lignelsen om den barmhjertige samaritaner. Det er måske den

bedst kendte lignelse af alle – en fantastisk fortælling, som jo meget let lader sig overføre til vores tid. Enhver af os kunne komme ud for den forfærdelige ulykke, som manden i fortællingen kommer ud for. Netop derfor rammer Jesu historie lige ind i alles liv: Det kunne så nemt have været os selv.

Søren Kjærgård Jensen

I anden omgang bliver det afgørende i historien, hvordan de forbipasserende handler eller ikke handler ud fra det, de oplever. De første personer har travlt. Ups, det kender vi vist alle: Jeg er lige midt i andre vigtige gøremål, så jeg kikker den anden vej!!! Vi lukker øjnene for det, vi egentlig har set. Så kommer der (heldigvis) en samaritaner forbi. Det er helt sikkert ikke tilfældigt, at Jesus vælger at lade samaritaneren standse op og handle barmhjertigt. Netop samaritanerne regnede ingen for noget. Men i denne fantastiske lignelse er det netop ham, som ingen havde forventet noget af, der gjorde det, som vi alle bør gøre. Alle har vel et ønske om at sammenligne sig selv med samaritaneren. Desværre lykkes det ikke altid at nå vores egne mål og udføre vores intentioner. Jesus slutter så fint lignelsen af med at sende os alle af sted. Vi får på en måde en ny chance: "Gå du hen og gør ligeså". Altså accepterer han (vores store forbillede og mester) ikke en dårlig undskyldning for ikke at gøre noget.

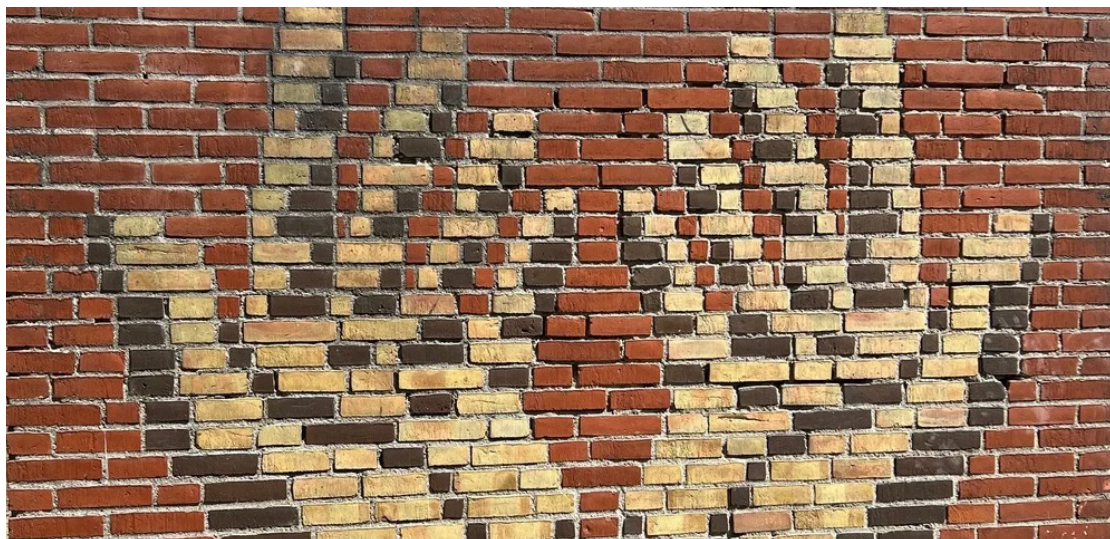
Forhåbentlig har vi i folkekirken en opfattelse af kirken, der bygger på alle fire søjler. Hvis ikke, kan det nås endnu, så kirken ikke 'halter'. Balancen behøver måske ikke altid være en fjerdedel til hver søjle, men jeg vil mene, at det bør tilstræbes.

I Nørremarkskirken i Vejle, hvor jeg er ansat som kirke- og kulturmedarbejder, har vi stiftet en forening, som driver de diakonale/sociale aktiviteter. I daglig tale kaldes den foreningen for Nørremarkskirken Menighedspleje. Menighedsplejens diakonale aktiviteter er besøgstjeneste, feriehjælp, julehjælp, sociale spiseaftner, ældrecafé og kirkecafé. De nævnte aktiviteter belaster ikke kirkens budget ud over min løn. Jeg søger penge ved kommunen (§ 18-midler), Y's men, loger og fonde. Menighedsplejen har sin egen bestyrelse med blandt andet to repræsentanter fra menighedsrådet. Bestyrelsen afholder to årlige bestyrelsesmøder og en årlig generalforsamling. Menighedsplejen og foreningens midler er blevet drivkraften for kirkens diakonale aktiviteter. Foreningen har givet os mulighed for at handle hurtigt og konkret, når der er behov. Et af behovene i vores sogn er julehjælp.

I Nørremarkskirken har vi organiseret vores julehjælp til borgere i sognet på følgende måde: I kirkebladet og på Facebook annonceres, at der er mulighed for at søge julehjælp i kirken. Vi inviterer ansøgere til at komme en

bestemt eftermiddag sidst i november måned. Præsterne, kirke- og kulturmedarbejderen samt en håndfuld frivillige fra menigheden står klar med æbleskiver, kaffe og julekna. Ved arrangementet forsøger vi at møde hver enkelt familie og samtale med dem om julens udfordringer. Sammen med ansøgerne udfylder vi et ansøgningsskema. Vi forsøger at vise ansøgerne, at vi ikke bare deler pengebeløb ud, men at vi gør det, fordi vi har en oprigtig interesse i deres liv, deres børn og de udfordringer, som de har i deres liv.

Dagen efter gennemgås alle ansøgningerne og alle, der har søgt om hjælp, får hjælp. I menighedsplejen har vi sikret os, at der er en god portion penge på kontoen. I 2021 uddelte vi 32.000 kr. til 51 ansøgere. Vi uddeler beløb på 400 kr., 700 kr. og 1000 kr. Ansøgerne får kort tid efter et brev i deres postkasse, som indeholder en rekvisition til indkøb i vores lokale Føtex. Vi har på forhånd lavet en aftale med Føtex om ordningen. Alle indkøbene kører over et kundekort, som kun omhandler julehjælpen. Vi mener, at det er en værdig form for julehjælp. Vi blander os på ingen måde i, hvad den enkelte familie køber ind til jul. En muslimsk familie har sikket ikke brug for flæskesteg og rødkål, men kan frit købe, hvad de har brug for. I øvrigt er det på ingen måde afgørende for hjælpen, hvilken religion/tro den enkelte familie praktiserer. Vi oplever stor taknemmelighed blandt de familier, som vi hjælper. 🍷

DIAKONI ER

Inspirationspapir til drøftelse af diakoni
i kirken og i diakonale organisationer

Dansk Diakoniråd

1. Indledning og formål

I Danmark findes der mange forskellige mennesker, der arbejder med diakoni. Man kan arbejde med diakoni på flere måder og på flere niveauer. Nogle arbejder med diakoni i en lokal kirke, mens andre arbejder med diakoni i en diakonal organisation. Diakoni udøves både i organisationer, menighederne, kirker og i samfundet.

I Norge har de i flere år haft en "Plan for Diakoni i Den norske kirke". Dén har vi ladet os inspirere af i Dansk Diakoniråd og har forsøgt at tilpasse planen til danske forhold. Baggrunden for dette er ønsket om at skabe en fælles forståelse af, hvad diakoni er, og hvilken betydning den har i Danmark. Formålet med materialet er at inspirere kirker, organisationer, frivillige og politikere til at forstå, hvad diakoni er: hvilken rolle den har i samfundet, og hvilken rolle den bør have i fremtiden.

Inspirationspapiret er tiltænkt alle organisationer, der arbejder med diakoni, med det formål at tydeliggøre, hvilken merværdi diakonien giver til den enkelte, menigheden, organisationen og samfundet. Diakoni er ikke én bestemt faglighed, men snarere et menneskesyn, en orientering og et værdisæt man har med sig, uanset om man er frivillig eller ansat. Det er en holdning til næsten, samfundet og livet.

2. Diakoni og samfund

Diakoni foregår altid i en samfundsmæssig kontekst, fordi kirken og de diakonale organisationer er en del af samfundet både lokalt, nationalt og internationalt. Kirkerne og de diakonale organisationer er både et trosfællesskab og en del af den offentlige forvaltning. Det er nødvendigt at få klarhed over både diakoniens muligheder, begrænsninger og dens særpræg. Hvad betyder diakoni i dagens samfund? Skal den være et alternativ til det, som gøres af det offentlige – et supplement – eller skal diakonien erstatte offentlige tiltag? Hvordan bliver diakonien påvirket af interaktionen med det offentlige? Hvilken rolle spiller de diakonale organisationer i civilsamfundet?

Danmark er et lykkeligt land at være lykkelig i, men det kan også være et ulykkeligt land at være ulykkelig i. En stigende polarisering mellem forskellige grupperinger i samfundet skaber en udfordring for sammenhængskraften, empatien og forståelsen for hinanden. Et velfungerende og effektivt samfund har også sine svagheder, fordi det forudsætter, "at folk selv kan". Og hvad nu, hvis dette ikke er tilfældet? Løfter vi blikket ud i verden for størres nogle af udfordringerne. Globaliseringen har medført nye muligheder, men også nye problemer. Forskellen mellem rig og fattig bliver stadig større – og tydeligere. Det er en etisk og diakonal udfordring for alle verdens kirker – og også den danske kirke.

Det overordnede perspektiv må være at kirkens diakoni, med afsæt i det kristne livs- og menneskesyn, står sammen med alle mennesker i arbejdet om at beskytte de grundlæggende kristne værdier i samfundet. Det diakonale arbejde har mange forudsætninger og tradition for at arbejde med den fysiske, psykiske, sociale, kulturelle og åndelige omsorg.

Refleksionsspørgsmål

Hvem er udsat i dit lokalområde?

Hvem er usynlig udsat, der hvor du kommer fra?

3. Diakonien grundlag

”Diakoni er evangeliet i handling og udtrykkes gennem næstekærlighed, inkluderende fællesskab, værn om skaberværket og kamp for retfærdighed. Diakonien forankring er troen på Den treenige Gud. Mennesket er skabt i Guds billede til at være medmenneske”.

Sådan formulerer den norske kirke sig – og vi vil i Dansk Diakoniråd gerne knytte os til denne definition, fordi det giver et helhedsblik for, hvad diakoni er. Diakoni er både en tjeneste for medmennesket, skaberværket og Gud. Alle uanset alder er kaldet til et hverdagsliv i tjeneste. Diakonien bliver således både en grundtone i menighedens forhold samtidig med, at den gøres konkret i særlige diakonale aktiviteter. Diakonien bliver som det lag i lagkagen, der gennemsyrrer alle lag og er en grundtone i hele kristendommens virke: I forkyndelse, undervisning, mission og praktisk hverdag. Vi er meget bevidste om, at mission kan være en del af diakonien, og at det skal være tydeligt for alle, hvornår missionen er en del af diakonien.

Således sammenfatter vi som den norske kirke de diakonale udfordringer i **næstekærlighed, inkluderende fællesskab, værn om skaberværket og kamp for retfærdighed.**

Diakonien udgangspunkt findes i den opgave, Gud har givet mennesker, og som kommer til udtryk i hele den kristne tro.

Det er en central del af det kristne menneskesyn, at vi som mennesker er skabt i Guds billede til at være medmennesker. Mennesket er ingen ø. Vi er udleveret til hinanden, og vi er afhængige af hinanden og af alt andet, som lever. Ingen kan helt og holdent leve af sig selv eller for sig selv. Vi er skabt til at tjene hinanden og til at drage omsorg for hinanden.

Samtidig er hele skaberværket afhængigt af, at menneskene tager sit forvalteransvar alvorligt. Med udgangspunkt i troen på Gud har vi ansvar for verden, for skaberværket og for menneskeværdige sociale forhold for vore medmennesker.

Der findes mange perspektiver herpå i Bibelen og nedenfor er eksempler på dette:

- Evnen til at gøre det gode er en mulighed, som er i alle mennesker
(se Romerbrevet kap. 2, vers 14).
- Som Kristus gav sit liv for os, skal vi give vores liv for andre
(se Johannes' første brev kap. 3, vers 16).

Diakoni er både at være og at gøre. Diakoni er en del af dét at være et troende menneske.

At gøre troen virksom i handling betyder at spørge igen og igen og at rette blikket mod medmennesket. Også hér er der mange perspektiver at hente i Bibelen og nedenfor er eksempler på dette:

- Hvad vil du have, at jeg skal gøre for dig? *(se Lukas-evangeliet kap.18, vers 41).*
- Hjælp de sultne, fattige og marginaliserede. *(se Matthæus-evangeliet kap.25, vers 35-46).*

Refleksionsspørgsmål

Hvad er relationen mellem diakoni og mission hos jer?
Hvad er målet med diakoni hos jer?

4. Diakoniens grundsten

Næstekærlighed

Næstekærlighed omfatter i Bibelen alt fra fjendekærlighed til egenkærlighed. Det drejer sig kort sagt om alle sider ved mennesket (Mat. 5.43-48). Gensidighed er et nøgleord. Omsorg og næstekærlighed bygger på gensidighed, ligeværd og respekt for den andens integritet uanset, hvem den anden er.

Alle mennesker har brug for at blive mødt med næstekærlighed både i glæde og i sorg. I krisituationer og vanskelige perioder er behovet for næstekærlighed og barmhjertighed ekstra stort. Her har vi et ansvar som enkeltpersoner og som menighedsfællesskab. Mennesker kan være udsatte af mange forskellige årsager, hvor nogle kan være strukturelle, medfødte eller selvforskyldte, men uanset, hvad årsagen er, bør mennesker mødes, hvor de er.

Refleksions spørgsmål

Hvem er vores næste i lokalmiljøet?

Opmuntrer vi hinanden til at vise næstekærlighed, og rummer vi også fjendekærlighed?

Inkluderende fællesskab

Inkluderende fællesskab er et vigtigt udtryk for kirkens og de diakonale organisationers medmenneskelige omsorg. Dette fællesskab beskrives i Bibelen som en krop med mange forskellige lemmer og funktioner (1. Kor. 12). I dette fællesskab mødes mennesker med forskellige evner, forskellige kulturer og etniske baggrunde. I et inkluderende fællesskab skal den enkelte både se og blive set. Der gives gensidig trøst og hjælp, der frigøres nye kræfter og nyt håb.

Ensomhed og manglende tilhørsforhold er i dag et samfundsproblem med målbare konsekvenser for menneskers livskvalitet og livslængde.

Gode ligeværdige fællesskaber giver alle muligheden for at føle sig set og mødt, hvor man også får mulighed for at bidrage med de ressourcer, man har.

Sognets fællesskaber har plads til mangfoldighed og til, at alle kan opleve at være værdifulde og uundværlige for helheden.

Refleksionsspørgsmål

Hvem mangler fællesskab, hvem er udenfor i vores lokalmiljø? Er de eksisterende fællesskaber åbne og inkluderende? Sidder mennesker eller grupper fast i isolation pga. handicap eller psykiske udfordringer?

Hvordan er jeres gudstjeneste et inkluderende fællesskab?

Værne om skaberværket

At værne om skaberværket er en del af Guds forvalteropgave og indebærer et ansvar for at bevare hele skaberværkets integritet. I dag er det tydeligt at skaberværket, mange dyre- og plantearter og hele økosystemer, trues på forskellig vis gennem menneskets aktivitet og grådige ressourceforbrug. Forståelsen af mennesket som herre og hersker over naturen må korrigeres.

Kirken og de diakonale organisationer bør styrke forståelsen af mennesket som afhængigt af alle sine relationer; til Gud, til medmennesket, til sig selv og resten af skaberværket. (1.Mosebog 1,28). Engagement for klima og miljø er en følge af en sådan forståelse.

Kirken og diakonale organisationer bør for det første være en tydelig stemme i samfundet, der kæmper for klimaet på en balanceret måde, hvor klima og social bæredygtighed tænkes sammen.

Menneskeliv og menneskeværd skal værnes om. Kirken og de diakonale organisationer bør derfor være en kritisk røst i forhold til de rettigheder og pligter udsatte mennesker mødes med.

Derudover bør kirken og diakonale organisationer være kreative og opfindsomme til at finde bæredygtige løsninger i den enkeltes liv og i samfundet som helhed.

Refleksions spørgsmål

Hvordan kan vi i ord og handling fremme alternativer til forbrugersamfundets idealer og livsstil og bidrage til en bæredygtig forvaltning af skaberværket?

Hvordan kan vi bidrage til en øget artsmangfoldighed og fremme af naturrigdom på de arealer, vi har ansvar for?

Kampen for retfærdighed

Kampen for retfærdighed indebærer at stille sig ved siden af medmennesket, ikke som passiv tilskuer, men i aktivt engagement. Mennesket lever i og er afhængig af samfundsmæssige strukturer. Samfundsforhold rundt om i verden påvirker den enkeltes liv, også når det gælder dysfunktionelle livsvilkår.

For at skabe nye muligheder og ændringer for et menneske, vil det derfor være nødvendigt at identificere, hvad der er årsag til mistrivsel. For derpå at arbejde for at bekæmpe de forhold, der fastholder et menneske i nød og lidelse (Lk. 12.13-21).

At vise solidaritet er at tage kampen op og arbejde for fred og retfærdighed.

At kæmpe for retfærdighed betyder også at engagere sig i samfundsdebatten lokalt, når man oplever, at mennesket ikke behandles med værdighed.

Hvordan kan vi sige fra, når børn og unge lider, fordi de bliver overset, ældre er bange for at blive alene og glemt, eller andre bliver stigmatiseret og ekskluderet af samfundet?

Refleksionsspørgsmål

Hvordan kan vi bidrage til at sætte uretfærdighed på samfundets dagsorden?

Hvordan kan vi kæmpe mod det, der truer menneskers liv, sundhed og menneskeværd?

Vi håber, at beskrivelsen og definitionen af diakoni har givet stof til eftertanke for dig personligt og for din arbejdsplads, hvad enten du er ansat eller frivillig.

Vi mener i Dansk Diakoniråd, at det er vigtigt at huske, at diakoni er en del af den danske historie med stor betydning for det samfund, vi har i dag, og det skal vi bevare også i fremtiden. Derfor er det vigtigt, at vi sammen sikrer, at det danske samfund står stærkt på diakoniens grundsten næstekærlighed, inkluderende fællesskab, værn om skaberværket og kamp for retfærdighed for alle.

Dansk Diakoniråd

Dansk Diakoniråd

Den medmenneskelige samtale og den faglige spænding mellem diakoni og sygepleje

Af diakon, ph.d. stud Conny Hjelm

Sammenfatning

Denne artikel undersøger, hvorledes sygeplejersker oplever spænding i et fagligt samarbejde mellem organisationsdiakoni og sygepleje på Filadelfia. Samarbejdet er centreret omkring Den medmenneskelige Samtale (DMS) som en praksis udviklet i diakonienheden Filadelfia Uddannelse og udført af sygeplejersker i enheden Filadelfia Hospital.

Filadelfia opstod i 1897 som en diakonal institution med hospital og diakonissehus. I dag fremstår Filadelfia primært som et højt specialiseret Epilepsihospital uden tilknytning til diakoni. Dog findes også en mindre diakonienhed.

En diskursanalyse af sygeplejerskernes oplevelse at DMS genererer tre diskurser:

1. en sygeplejefaglig diskurs
2. en legitimeringsdiskurs og
3. en magtdiskurs.

Det konkluderes at, sygeplejerskerne ikke tilkendegiver spændingsforhold mellem diakoni og sygepleje. Spændingsforholdene retter sig mod manglende tid til at føre en medmenneskelig samtale, som udfordrer sygeplejerskens faglige integritet, frimodighed til at udøve modmagt samt at formidle sine værdier i længslen efter tid nok til at føre en menneskelige samtale.

Conny Hjelm

Temaet for denne artikel indgår som en del af den ph.d. i diakoni, som Conny Hjelm er undervejs med. Den originale artikel findes i det engelsksprogede, videnskabelige tidsskrift *Diaconia* (2021, vol. 12, 2, pp 137-160). Link: kortlink.dk/2k-m8h

Denne artikel er forkortet og redigeret mhp. udgivelsen i dette nummer af DIAKONI. Den bringes med tilladelse fra Diaconias redaktør.

Conny Hjelm udgav i 2017 bogen "Diakoni for novicer og nørder" (Skriveforlaget) om diakoni som faglighed.

1: Introduktion

I Danmark har der, på de tre store diakonale institutioner, traditionelt været en faglig spænding mellem diakoni og sygepleje. Denne artikel undersøger hvorledes sygeplejersker oplever spænding i et fagligt samarbejde mellem organisationsdiakoni og sygepleje i dag. Konkret tages afsæt i Den medmenneskelige Samtale (herefter DMS) som en praksis, der er udformet i diakonienheden på Filadelfia og udføres af sygeplejersker i hospitalet på Filadelfia. Jeg vil senere gå nærmere ind på denne praksis.

Forskningsspørgsmålet lyder: ”Hvorledes oplever sygeplejersker spænding mellem sygepleje og diakoni ud fra en DMS-praksis?”

2: Tre elementer – en forhåndsviden

Disse tre elementer – spænding mellem diakoni og sygepleje, Filadelfia kontekst og DMS – udgør en forhåndsviden, som er vigtig for at tydeliggøre den sammenhæng, som de senere fund indgår i.

2.1. Spændinger mellem diakoni og sygepleje

Spændinger mellem diakoni og sygepleje i Danmark har den historiske baggrund, at landets første sygeplejeuddannelse reelt var en diakonisseuddannelse. Her gik sygepleje og diakoni, med udgangspunkt i en kristen tro, hånd i hånd som en integreret enhed af pleje for både krop og ånd¹. Denne kobling af rationel sygepleje og kristen sjælepleje var en helhed². Efterfølgende opstod et ønske om anerkendelse af sygeplejen ud fra et verdsligt idegrundlag³, hvor den kristne tro ikke var en direkte del, og det satte gang i et spændingsforhold.

I Danmark skabtes i årene 1863-1900 tre, folkekirkeligt forankrede, diakonale institutioner med diakonisser og hospitaler. Den danske Diakonissestiftelse oprettedes i 1863, Kolonien Filadelfia i 1897 og Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen i år 1900⁴. De er stadig eksisterende med hver sin profil⁵.

De blev stiftet af hvert sit bagland, de opbyggede selvstændige diakonissehuse, og, indenfor de første år, også egne hospitaler⁶. De blev oprettet ud fra en diakonal kaldsforståelse for at løse sundhedsmæssige- og sociale behov, som det offentlige ikke varetog⁷, og diakonien blev forstået som en enhed af menighedsdiakoni og organisationsdiakoni⁸.

Et fælles træk for hospitalerne er imidlertid, at der efter nogle år opstod spændinger i forhold mellem det diakonale og det sygeplejefagliges plads, hvilket affødte værdimæssige drøftelser og til tider både interne og eksterne stridigheder⁹. Som en diakonisse allerede i 1955 spurgte: ”Har den moderne Sygepleje Brug for Diakoni? Har den Plads til den?”¹⁰.

To offentlige beslutninger gav næring til dette. Den ene var anerkendelsen af den offentlige, verdslige sygeplejeuddannelse i 1930erne¹¹, og den anden var statens overtagelse af hospitalsdrift i Danmark, som var med til at lukke hospitalerne på Den danske Diakonissestiftelse¹² og på Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelse¹³. Kolonien Filadelfias hospital fortsatte imidlertid under Indenrigsministeriet som ”Danmarks første epilepsicenter”¹⁴.

Også i spørgsmålet om forholdet mellem diakoni og sygepleje fandt stederne hver sin vej og modus.

Den danske Diakonissestiftelse kæmpede en længere kamp imod kravet om en fuld sygeplejeuddannelse for diakonisser, der arbejdede i hospitalet¹⁵, inden man overgav sig til kravene

¹ Dietz 2013:63

² Dietz 2013:63

³ Dietz 2013:207

⁴ Hamre 1997:179

⁵ Dietz 2013:13; Hamre 1997; Malmgart 2000:14

⁶ Dietz 2013:25-26:53 og 59; Hamre

1997:25; Malmgart 2000:13-16 og 25

⁷ Dietz 2013:13; Hamre 1997; Malmgart 2000:13-14

⁸ Dietz 2013:63; Hamre 1997:9; Malmgart 2000:16

⁹ Dietz 2013:202-234; Hamre 1997:111-113; Malmgart 2000:27-145

¹⁰ Dietz 2013:259

¹¹ Dietz 2013:236; Hamre 1997:144-156; Malmgart 2000:125

¹² Dietz 2013:266

¹³ Malmgart 2000:145

¹⁴ Hamre 1997:172

¹⁵ Dietz 2013:175-227

fra Dansk Sygeplejeråd, og det endte med at, man adskilte uddannelse i sygepleje og uddannelse i diakoni¹⁶. På stiftelsen findes fortsat en offentlig sygeplejeuddannelse, mens den diakonale uddannelse er knyttet til 3K-uddannelsen ud fra en menighedsdiakonal orientering.

I Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen valgte man fra begyndelsen at indoptage sygeplejeuddannelsen i diakonisseuddannelsen (og ikke omvendt) og oprettede fra starten egen sygeplejeskole¹⁷. Man satsede bevidst på at fremme sygeplejefaglig videreuddannelse, fordi man ønskede at fastholde diakonisser som afdelingssygeplejersker på hospitalet¹⁸. Da Københavns Amt i 1990-1991 nedlagde både sygeplejeskolen og hospitalet, og i stedet tilbød mulighed for et privat kirurgisk betalings-hospital for bedre-bemidlede, sagde diakonisserne 'nej tak', fordi de ikke anså dette for diakoni¹⁹. Diakonissernes ord blev afgørende, fordi "Sankt Lukas Stiftelsen – det er søstrene [diakonisserne]"²⁰. I dag udgøres den diakonale kerne af to leve- og bofællesskaber, Søsterfællesskabet og Lukasfællesskabet, primært ud fra et menighedsdiakonalt perspektiv.

På Kolonien Filadelfia blev hospitalet hovedaktiviteten for stedet, og her blev sygeplejen, sammen med andre naturvidenskabelige fagområder og forskning, det fremherskende faglige grundlag²¹. Det diakonale fik plads i en egen kursus- og uddannelsesenhed med et organisationsdiakonalt udgangspunkt.

2.2. Filadelfia kontekst

Filadelfia etableredes i 1897 som en selvejende, diakonal institution for mennesker med epilepsi. Den er i dag stadig en selvejende institution, med Epilepsihospitalet som den største aktivitet, og er Danmarks eneste, højt specialiserede, hospital, når det drejer sig om behandling af, og forskning i, epilepsi. I dag beskæftiges knap 800 personer fordelt på alle Filadelfias enheder.

Som sagt findes det diakonale stadig på Filadelfia i en mindre uddannelsesenhed, Filadelfia Uddannelse, hvor der undervises og forskes i diakoniens faglighed ud fra en organisationsdiakonal tilgang. Dette tilbud henvender sig primært til ledere, medarbejdere og frivillige i diakonale, kirkelige og frivillige organisationer – eller bredt set til fagpersoner, som har mennesker som omdrejningspunkt i deres arbejde.

Når det gælder det spændingsfyldte forhold mellem diakoni og sygepleje på Filadelfia, så viser de historiske kilder, at det handlede om spørgsmål om fagligt niveau og forståelse af vigtighed for plejen af de syge²². Filadelfias grundlægger, lægen Adolph Sell, anså diakonien for at stå over sygeplejen, og han mente at, en diakonisse ikke var en "slet og ret Sygeplejerske"²³, fordi "Selv den største Dygtighed i Sygepleje kan ikke erstatte den tjenende Kærlighed, som låner sit Lys og sin Varme fra den guddommelige Kærlighed"²⁴.

Trods dette synspunkt kommer en nedgang i tilgangen af søsterelever i 1930'erne, og her begynder en ændring i diakoniens forrang. Daværende leder af Filadelfia, dr. Schou, stiller spørgsmålet, om ikke man skal gå over til sygeplejersker, selv om han personligt helst arbejder med diakonisser²⁵.

I 1955 er sygeplejerskerne så godt fagligt funderet, at overlæge på Filadelfia, Stubbe-Teglbjærg, finder det nødvendigt offentligt at forsvare diakonerne, og han udtaler til avisen, at de arbejder fuldt på højde med sygeplejerskerne²⁶.

Sidst i 1950'erne godkendtes en egentlig sygeplejeskole på Filadelfia, mens diakoni-uddannelsen udgjordes af en plejehjemsassistentuddannelse; altså stadig en uddannelse indenfor det sundhedsfaglige, men ikke på niveau med sygeplejen. Senere blev den diakonale del et højskolefag og indgik derved ikke længere i et uddannelsesforløb. Filadelfia afholdt dette tilbud for egne midler²⁷.

¹⁶ Dietz 2013:266

¹⁷ Malmgart 2000:123-124

¹⁸ Malmgart 2000:139

¹⁹ Malmgart 2000:180

²⁰ Malmgart 2000:181

²¹ Hamre 1997:176

²² Hamre 1997:85

²³ Hamre 1997:86

²⁴ Hamre 1997:86

²⁵ Hamre 1997:111

²⁶ Hamre 1997:156

²⁷ Hamre 1997:179

Skønt der i dag ikke længere uddannes sygeplejersker på Filadelfia, er der ingen tvivl om, at sygeplejen, i form af ansatte sygeplejersker på hospitalet, både fagligt og professionelt har præference frem for diakonien²⁸.

Af flere grunde udgør Filadelfia en relevant kontekst for denne artikels forskningsspørgsmål.

For det første er Filadelfia i dag den eneste af de tre diakonale institutioner, der stadig har både en hospitalsenhed og en diakonienhed.

For det andet findes spændingen mellem verdslig sygepleje og diakoni internt på Filadelfia, i og med at Filadelfias hospitalsenheder har et naturvidenskabeligt fundament, og da disse enheder er hovedaktiviteten, betyder det at, Filadelfia ikke længere betegner sig selv som en diakonal institution. Det diakonale islæt og faglighed har en selvstændig plads i diakonienheden. Netop dette, at der stadig er hospitalsenheder og en diakonienhed på Filadelfia, betyder at, Filadelfia er ideel for forskningsspørgsmålet om, hvorledes sygeplejersker oplever spænding mellem diakoni og sygepleje.

2.3. Den Medmenneskelige Samtale (DMS)

DMS ses i denne artikel ikke som en original samtalepraksis. Den er et møde mellem en sygeplejerske og en patient uden ét bestemt sigte eller mål. Den er et medmenneskeligt rum, med fokus på patientens oplevelse af sit liv og livssituation, hvor det er sygeplejerskens opgave at følge patientens fortælling og tale om det, der er vægtigt for patienten.

Den følger sig ind i andre former for personrelaterede samtaler og eksistentiel/åndelig omsorg, hvis opgave blandt andet er "at gribe øjeblikket og sanse, hvad der er på spil for patienten, og ikke mindst være i situationen – i relationen – på en måde, der understøtter patientens åndelige velbefindende"²⁹, og hvor omsorgen "retter sig mod det hele menneske og mod det unikke i mennesket, og som gør det på en ligeværdig måde"³⁰.

Denne artikels særlige bidrag skal ses ud fra et empirisk materiale, der er fremkommet i et fagligt samarbejde, der består af en sjælden kombination af en diakonienhed med et organisationsdiakonalt udgangspunkt og en hospitalsenhed med et verdsligt sygeplejefagligt udgangspunkt. Studiet bidrager indirekte som et eksempel, der viser én mulighed for en faglig relation mellem organisationsdiakoni og sygepleje i en naturvidenskabeligt funderet, sundhedsfaglig kontekst, og konkret bidrager studiet med materiale om hvorledes, sygeplejersker oplever spænding mellem sygepleje og diakoni ud fra en DMS praksis.

3. Teorianvendelse i drøftelsen af magt i skæringsfeltet mellem diakoni og sygepleje

I den senere drøftelse af fund og teori (afsnit 5) udgør Kari Martinsens tænkning om "det hellige øjeblik"³¹, "rum"³² og "tidsforståelse"³³ det teoretiske grundlag. Derfor præsenteres her de dele af hendes tænkning, der har relevans for drøftelsen.

Martinsen er sygeplejefaglig filosof, der, med udgangspunkt i Løgstrup og Foucault, reflekterer rundt om sygeplejens vilkår i en konkurrencestat med et økonomisk og rationelt fokus³⁴. Hun taler ind i de sygeplejefaglige praksisser, som de forekommer i hospitalshverdagen, og derved forholder hun sig indirekte til sygeplejefagets teoretiske indhold i den forstand, at hun reflekterer over hvordan, praksis også kunne være.

Martinsens fremstilling af begreberne det hellige øjeblik og tidsforståelse kan opfattes som værende i tråd med det diakonale værdigrundlag. Martinsen tolker Foucaults udtryk "den skjulte helliggørelse"³⁵, som en forundring over at "noget kan gå ud over det socialt konstruerede"³⁶. Og dette, som spontant og kraftfuld kommer udefra (transcendent); som vi sanser – en "ivaretagende kraft som melder

²⁸ Hamre 1997:182

²⁹ Steinfeldt 2019:26

³⁰ Pahuus 2019:32-33

³¹ Martinsen 2018a:15

³² Martinsen 2018a:78

³³ Martinsen 2018b: 21

³⁴ Martinsen 2018b:22

³⁵ Martinsen 2018a:22

³⁶ Martinsen 2018a:22

sig³⁷ – det er dette Martinsen benævner det hellige. Og det er ved at lade ”sig standse, at det hellige kan få rum”³⁸.

Når det gælder begrebet tidsforståelse, så taler Martinsen, ud fra Foucault, om, at der er sket en ”verdsliggørelse af tiden”³⁹, fordi der er kommet et økonomisk perspektiv ind over tidsorganiseringen, så tid i sig selv er tom, og man skal fylde den – ellers spilder man den. Tidligere, fx i klostrene, var tiden ikke tom, den var fyldt – og tidsangivelserne blev brugt til at fortælle hvilke aktiviteter, der nu var i tiden (bøn, måltid, arbejde). Man kan sige at, der skete et skift i tidsforståelsen, fra tidsdisciplin til tidsøkonomi⁴⁰, fra livets egen rytme og tid til en produktivitetstid⁴¹.

Forståelsen af at tiden har en fylde i sig selv er i tråd med det diakonale værdigrundlag⁴². Skønt Martinsen ingen steder direkte anvender ordet diakoni, så vælger jeg, at disse to begreber, i denne artikel, kan ses som diakonalt islæt.

Med Martinsens anvendelse af Løgstrups tænkning om sansning, det sansende nærvær eller tilstedeværelse, samt Foucaults filosofi om ”andre rum”⁴³ og kritiske syn på de praksisser og den kultur, som eksisterer i hospitalsverdenen, genereres spændingsfelter. Martinsen bruger Løgstrups ord ’værensunderet’, hvor noget væsentligt, overraskende og betydningsfuldt ”pludselig og uanmeldt kan melde sig for sanserne”⁴⁴ og udfolde sig i et hjertesprog – også nogle gange midt i en naturvidenskabelig hverdag.

Med Foucaults udtryk ’andre rum’ (heterotopia) menes både fysiske steder, tidsrum og sansede rum. Her er pointen at, man altid kan problematisere fastlagte forestillinger om og vedtagne konstruktioner af rum med deres praksisser ved at sætte spørgsmålstejn ved, om der er anderledes rum, som vi overser eller ikke indregner⁴⁵. Det kan også handle om ikke-menneskabte rum⁴⁶.

Ved at sætte lys på de oversete, anderledes, eller ikke-prioriterede opfattelser af, rum og tid i dagens hospitalsvæsen⁴⁷ dannes spændingsfelterne. Disse spændingsfelter kan i hverdagens praksisser tydeliggøres gennem en modopførsel eller modmagt, der, stemt af sansninger, sætter sig igennem nedefra som en anden opførsel end det sædvanlige⁴⁸.

Magt, i skæringsfeltet mellem diakoni og sygepleje, handler derved om, ud fra Kari Martinsens forståelse, hvilke modopførelser og modmagter der er tilstede i hverdagen. Modmagten viser sig, eller har den betydning, at der er nogle, som ønsker at aktivere andre ’rum’ end de vedtagne og etablerede. Derfor kan man forstå de spændingsfelter, der opstår i skæringsfeltet mellem den sygeplejefaglige praksis, og de begreber (det hellige øjeblik og tidsforståelse) som i denne artikel udgør det diakonale islæt, som en magt, der, via modopførsel og modmagt, er med til at påvirke dialogen om sygeplejefagets indhold og hverdagspraksisser – forudsat at viljen og frimodigheden til ”ikke at lade sig styre”⁴⁹, og derved være modopførsel og modmagt, er tilstede både på individplan og organisationsplan.

4. Forberedelse forud for dataindsamling

Der var en del forberedelse forud for at, 5 sygeplejersker afholdt 15 DMS på Epilepsihospitalet, Filadelfia.

4.1. Udvælgelse af informanter

Udvælgelse og rekruttering af informanter til at indgå i DMS havde en pragmatisk tilgang. Studiet blev annonceret via afdelingsledelsen på ”Epilepsiafsnit for voksne” på Filadelfia, som opfordrede interesserede fra alle faggrupper til at melde sig.

³⁷ Martinsen 2018a:21

³⁸ Martinsen 2018a:21

³⁹ Martinsen 2018a:55

⁴⁰ Martinsen 2018a:55-57

⁴¹ Martinsen 2018a:79

⁴² Martinsen 2018a:57

⁴³ Martinsen 2018a:23

⁴⁴ Martinsen 2018a:17

⁴⁵ Martinsen 2018a:68

⁴⁶ Martinsen 2018a:87

⁴⁷ Martinsen 2018a:23

⁴⁸ Martinsen 2018a:87

⁴⁹ Martinsen 2018a:86-87

Alle, der meldte sig, blev medtaget i det endelige udvalg. Informanterne bestod af 6 sygeplejersker i alderen 40-60 år. 1 sygeplejerske forlod studiet undervejs. Informanterne var også indirekte de 15 forskellige patienter, i alderen 17-60 år, der enten var henvist til ambulatoriebesøg eller indlagt på sengeafsnit på ”Epilepsiafsnit for voksne”.

Udvælgelsen af patienter blev, af de 5 sygeplejersker, foretaget ud fra det praktiske hensyn, at patienten var tilstede på hospitalet, kunne modtage sygeplejerskens invitation til at deltage i DMS, og havde lyst til at deltage. For at sikre at patienterne frit kunne vælge at deltage i studiet, indlagde sygeplejersken tid mellem forespørgslen og det endelige tilsagn. Ved forespørgslen udleverede sygeplejersken en samtykkeerklæring, hvor det blev understreget, at de frit kunne trække sig.

4.2. Undervisning af sygeplejersker

Som forberedelse underviste forfatteren sygeplejerskerne 2 timer om DMS ud fra et diakonalt perspektiv, som betød at, mødet skulle fokusere på patienten som menneske og ikke på patientens diagnose.

I undervisningen indgik også en gennemgang af udviklingen i diakoniforståelse på Filadelfia samt en introduktion til ”Exposure”. Exposure er en metode, hvor man foretager en sociologisk vandring, på udvalgte geografiske områder, for at observere. Vandringer er tidsafgrænset, man taler ikke med nogen, og har fokus på hvad man sanser, og hvad man føler. Hensigten med Exposure er at få erfaringer og indsigter om at være et udsat menneske på Filadelfia, ligesom patienterne er.

Exposure har et sanset og ikke-teoretisk udgangspunkt. Dette har betydning for studiet, fordi sygeplejerskerne, der udfører DMS, er velkendte med geografien, hvor samtalerne finder sted, og derfor er det vigtigt at forstyrre deres oplevelse af menneskelighed, så de er åbne for andre tilgange end den vante⁵⁰.

Efterfølgende gennemførte de 5 sygeplejersker hver 3 medmenneskelige samtaler med tre forskellige patienter.

4.3. Afholdelse af DMS og gruppeinterview

Samtalerne blev afholdt i perioden juni-september 2017, varede mellem 30-50 minutter, og havde en fast indledning og afslutning. Forfatteren havde udarbejdet en spørgeguide, som sygeplejerskerne kunne anvende, hvis de ønskede de. Sygeplejerskerne optog samtalerne på video.

I september 2017 gennemførte forfatteren et semi-struktureret gruppeinterview med de 5 sygeplejersker om deres oplevelse af DMS. Interviewet varede 1 time. Dette interview udgør artiklens empiriske materiale.

5. Fund: Fra spændingsfelter til diskurser

Gruppeinterviewet med sygeplejerskerne, efter at de havde gennemført DMS, viste, at de oplevede spændingsfelter mellem DMS og deres dagligdag på Epilepsihospitalet. Ud fra disse spændingsfelter lokaliseredes tre diskurser⁵¹, som hver præsenterer et hovedfund.

Det første fund er en sygeplejefaglig diskurs, der omhandler, hvordan DMS kan forstås i forhold til sygeplejen.

Det andet fund er en legitimeringsdiskurs, der omhandler, hvad der skulle berettige anvendelse af DMS i den konkrete praktiske hverdag.

Det tredje fund er en magtdiskurs, som omhandler, hvem, eller hvad, der har magt til at beslutte, at DMS kan, eller ikke kan, anvendes som en praksis i hverdagen.

5.1. Sygeplejefaglig diskurs – hvor vidt spænder faget?

Den sygeplejefaglig diskurs indeholder synspunkter på sygeplejefagets grænser. Her

⁵⁰ Björklund et al 2004:11-12 og 35-36

⁵¹ Fairclough, 1992; Jørgensen og Phillips, 2013

fremkommer de spændinger, sygeplejerskerne oplever i forhold til om, DMS hører til indenfor eller udenfor sygeplejefagligheden.

Det er den anden hyppigste anvendte diskurs. Diskursanalysen viser, at mens sygeplejerskerne åbent diskuterer, om DMS er indenfor eller udenfor sygeplejefaget, så hælder de personligt mest til at, den er indenfor sygeplejefaget, og de mener også at, det er fuldt muligt at realisere den.

Flere udsagn kredser om, hvordan den faglige grænse for sygepleje defineres, for på den ene side opleves DMS ganske anderledes end den daglige sygeplejesamtale, og på den anden side er det virkelig svært at definere, hvad det er, der er anderledes. På den ene side er faggrænsen ikke bevidst i det daglige arbejde, men alligevel betyder den noget.

Sygeplejerske 1 formulerer det således: ”... faggrænsen – eller den der grænse er ophævet. Som vi talte om – en sygeplejesamtale er noget helt andet end den medmenneskelige samtale.”

Et andet synspunkt går på at, DMS rækker ud over sygeplejen, som en medmenneskelig dimension, der, ud fra et sygeplejefagligt perspektiv, ikke kan kræves i et ansættelsesforhold. Det er noget den enkelte kan vælge at tilføje, motiveret af om man selv ønsker det eller ej, fordi man bruger sig selv på en anden måde, ved bare at være menneske og ikke kun sygeplejerske.

Sygeplejerske 2 udtaler: ”Det kræver også, at man har lyst til at gå det skridt videre og bruge sig selv som et medmenneske også. Fordi der er lidt ud over ens måske faglige...”

På den anden side tales også for, at DMS ligger indenfor sygeplejen. Her ses DMS ikke som noget ekstra, der tilføjes sygeplejen, men som en del af selve kernen i sygeplejefaget, selvom der dog sjældent er tid til at udføre denne del af sygeplejen, fordi der er meget andet, som skal opfyldes, og som også tager tid.

Sygeplejerske 4 siger herom: ”Jeg synes, den medmenneskelige samtale jo i høj grad er sygepleje, jeg synes, det er sygepleje på højeste niveau.”

Sidst fortæller sygeplejerske 1 hvorledes samtalen opleves ganske anderledes end den vante sygeplejesamtale. Hun troede, at hun samtalede og arbejdede med patienter ligesom i

DMS, men blev alle gange overrasket over, hvor positivt anderledes DMS-samtalerne blev for både hende og patienterne.

Hun udtrykker det på denne måde: ”Hvor jeg tænkte okay, at det her havde jeg aldrig kommet hen til, hvis ikke jeg havde haft den her samtale. Det kan jeg ikke forestille mig at være kommet hen til”.

Nogle mener, at der findes en faggrænse mellem DMS og sygeplejen uden helt at kunne definere den. Andre mener, at når man sætter sine medmenneskelige sider i spil, så ligger det udover sygeplejefagligheden – at det er et ekstra krav udover de faglige forventninger. Endelig er der divergerende synspunkter på, om DMS kan ses som den ypperste sygepleje og udtryk for sygeplejefaglighed på højeste niveau, eller som noget der anvendes i privatlivet.

5.2. Legitimeringsdiskurs – følelser eller ny viden?

I legitimeringsdiskursen taler sygeplejerskerne om, hvad der kan legitimere at anvende DMS i det daglige arbejde. De taler rundt om, om det er fremkomsten af en relationel følelsesoplevelse som tilgodeser sygeplejerske-patient-reltionen, eller om det er produktion af ny indsigt og viden, som kan legitimere.

Legitimeringsdiskursen er anvendt færrest gange.

Diskursanalysen viser, at sygeplejerskerne ikke er afklaret med, om det er ny viden eller rum for følelser, der legitimerer DMS. Der er den dobbelthed i deres udsagn, at selvom de personligt i størst omfang forholder sig til det sidste, så anser de det for mest realistisk at, legitimeringen begrundes i produktion af ny viden.

Sygeplejerske 3 bliver fx overrasket af, at der kommer ny viden frem, til trods for at hun har fulgt patienten gennem mange år. Hun ser DMS som betydningsfuld i forhold til at få mere viden.

Hun siger: ”... en af patienterne, hun har aldrig faktisk fortalt tidligere, at hendes 12-årige datter er bange for at sove sammen med hende, fordi hun er bange for hendes anfald. Det har hun aldrig sagt før!”

Og sygeplejerske 1 tilføjer: ”... for der har bare være så mange ting, hvor man finder ud af,

der ér faktisk rigtig meget her, som man ellers aldrig ville få frem.”

De samme sygeplejersker kommer også med synspunkter på, at den følelsesmæssige relation, som både berører patient og sygeplejerske, kan være med til at legitimere DMS.

Der er forundring over, hvordan det er muligt at mærke, hvad der er tilstede af følelsesmæssig stof i samtalsituationen.

Sygeplejerske 1 siger: *”Men ligeså snart vi satte os, ja, – hold kæft, hvor var de gode alle sammen. Og de var jo selv overraskede, og jeg var overrasket, altså over hvor meget man egentlig kan mærke.”*

I den sidste del af udtalelsen mikses det følelsesmæssige med produktion af mere viden og indsigt. Her er der først fokus på patientens behov for at vide mere om deres situation, begrundet i at de følelsesmæssigt befinder sig i ganske vanskelige livssituationer.

Hun siger: *” Du sidder faktisk og fortæller at, eller græder, eller selv – der er noget der går op for dig ...”*

I den sidste udtalelse beskrives den følelsesmæssige begrundelse både ud fra, hvad sygeplejersken selv oplever i relationen, og hvad patienten får udtrykt i relationen.

Det er sygeplejerske 4, som italesætter det således: *”Jeg synes, at det er en gave, at et andet menneske, øh, har tillid til mig og sidder og fortæller mig om noget, der er svært.”*

Samlende kan man sige, at der ikke angives noget enten-eller, men et både-og. Nogle udsagn fremhæver, at der fremkommer ny, nyttig, faktuel viden om patienternes situation, som ikke er fremkommet ved andre samtaler, mens andre fremhæver, at der her skabes et rum for den følelsesmæssige relation mellem patient og sygeplejerske, som ellers ikke har gode muligheder i det daglige arbejde.

5.3. Magtdiskurs – hvem har magt til at beslutte?

Magtdiskursen er udtryk for en spænding i sygeplejerskernes oplevelse af, om de selv har magt over anvendelse af DMS, eller om andre/andet skal give dem magt til at anvende den. I interviewet var magtdiskursen den mest anvendte diskurs.

I samtalen om hvem, eller hvad, de oplever har magt i forhold til DMS, gør nogle sygeplejersker opmærksom på, at der til tider er en magtkamp om plads til det medmenneskelige i sygeplejen i et ellers, overvejende, naturvidenskabeligt og kvantitativt fokuseret behandlingsforløb.

Sygeplejerske 2 konstaterer: *”Det er det, vi har kæmpet for i alle år her med alt det her maskinelle og målbare, at der også skulle være plads til de bløde værdier og til samtalen og til omsorgen på den måde.”*

Sygeplejerske 4 tilføjer: *”Og det er jo en kamp altid for ligesom at få givet den tid.”*

De fleste udsagn understreger, at tidsaspektet er en magtfaktor, og der er bekymring for, hvordan der skal findes tid til at anvende DMS.

Sygeplejerske 3 siger: *”Det, som jeg er bekymret om – der går jo tid – er den tid der? Hvorhenne er der plads til det medmenneskelige?”*

For sygeplejerske 3 har dette også et politisk niveau: *”Det er også politisk – jeg kan være med til at forske også – når jeg har mere tid til patienter”.*

Tidsaspektet er også afsæt, når sygeplejerskerne taler om at, en organisatorisk forankring af DMS ville blive den magtfaktor, som tilsagde at, man kan anvende DMS. Det er imidlertid ikke entydigt, hvad, eller hvem, der kan begrunde den organisatoriske forankring.

Sygeplejerske 1's fabulerende udsagn er et godt udtryk for, hvor svært det i samtalen er at præcisere hvordan, magt til at forankre DMS kan organiseres.

Hun siger: *” ... fordi der er lægerne også, hvis de skal ind aktivt og skrive det ned et eller andet sted, så er det også ... altså...for at få det på det niveau, altså. Så synes jeg det kunne være så fedt, hvis det ligesom var en synlig del af ... også for lægen, ikke.”*

Sygeplejerske 3 og 5 knytter det an til et behov for at, sygeplejerskerne, som en del af behandlingen, kan tilbyde DMS, fordi der ellers bliver mindre og mindre tid til patientrelationen:

”Det kunne være et godt tilbud til vores ambulatorie, fordi der er jo sat kun en vis tid af til den enkelte patient, og der kan jeg jo ikke tænke, nå men jeg er her jo også i aften og kan gå ind og tage

en samtale. Så der kunne det måske være endnu mere nødvendigt, at man havde tilbuddet direkte, ikke.”

Andre er meget klare i deres udtryk. De ønsker, at magten til at vælge eller fravælge anvendelse af DMS knyttes til sygeplejerskernes faglige vurdering og faglige indhold.

Sygeplejerske 4 erklærer: ”Det skulle være en del af sygeplejen!”

Samlende kan man sige, at sygeplejerskernes forhold til magt både anskues ud fra et individuelt, sygeplejefagligt skøn, en fælles, faglig organisering på afdelingsniveau, og en organisatorisk vedtagelse på et politisk niveau. Skønt de ikke lægger sig fast på hvilken form, de foretrækker, er de dog tydelige i ønsket om, at de gerne vil kunne anvende DMS.

Der tales også om omsorgsarbejdets placering i en politisk styret hverdag, og her nævner sygeplejerskerne primært tid som en magtfaktor, der vil have indflydelse på, om det er muligt at anvende DMS eller ej.

Overordnet fremstiller sygeplejerskerne DMS som en spændende, ny oplevelse, som ligger ud over det daglige flow og den velkendte hverdag. Den giver nerve i forhold til relationen til patienterne. Sygeplejerskernes oplever DMS som en alternativ samtalemåde, hvor indholdet overrasker dem, fordi det fører til noget andet end forventet og som de oplever støtter deres omsorgsdimension. Den giver et samspil mellem patient og sygeplejerske, som fremmer en stemning, hvor følelser får rum og plads, og som er basis for den fortrolighed, hvor ny viden kan fremkomme.

Samtlige sygeplejersker ser manglende tid, som en stor hindring for at kunne anvende DMS i arbejdet.

6. Drøftelse af de tre diskurser og Martinsens tre begreber.

I forhold til forskningsspørgsmålet om, hvorledes sygeplejersker oplever spænding mellem

sygepleje og diakoni ud fra en DMS-praksis, tilkendegiver sygeplejerskerne tre diskurser, hvor imidlertid ingen af dem relaterer sig til diakoni.

Den følgende diskussion fokuserer på disse tre diskurser, og vil diskutere hvordan de, ud fra Martinsens tænkning rundt begreberne ’det hellige øjeblik’, ’rum’ og ’tidsforståelse’, kan tolkes og forstås ind i en sygeplejefaglig sammenhæng.

Ud fra udsagn i den sygeplejefaglige diskurs om at, nogle anser DMS for værende indenfor sygeplejefaget og at andre anser den for værende udenfor sygeplejefaget, kan fundene tolkes i den retning, at DMS opleves som noget, der, for nogle, kan tilføje noget til sygeplejen og, for nogle, som noget der kan forløse sider af sygeplejen, som ikke opleves i deres kendte hverdag.

Der er ikke en entydig opfattelse heraf, og der siges ikke noget om, om det er fordi, de ikke synes at DMS skal være en del af sygeplejefaget i det hele taget, eller fordi de ikke har lært det under uddannelsen til sygeplejerske.

I interviewet ses, at det er de ældst uddannede sygeplejersker, der mener at, DMS er den ypperste sygepleje, mens det er nyere uddannede sygeplejersker, der mener, at DMS ligger udenfor det sygeplejefaglige indhold. Det giver anledning til at overveje, om DMS indeholder en medmenneskelig omsorg (også kaldet eksistentiel/åndelig omsorg) som havde mere plads i den gamle sygeplejeuddannelse og ikke findes i samme grad i den nyere uddannelse⁵²?

Det er også væsentligt at drøfte, hvorledes udsagnet om det anderledes i DMS – en anderledeshed som skabtes sammen med patienten, og hvor sygeplejersken selv blev positivt påvirket, kan tolkes? Kan det ses som det, Kari Martinsen kalder et helligt øjeblik⁵³?

Martinsen kobler det hellige sammen med noget, som vi sanseligt mærker i samspil med andre i hverdagens levede liv, uanset livsholdning. Det opstår spontant, som noget der

⁵² Haugeland og Giske 2016; Kurven og Giske 2019

⁵³ Martinsen 2018a:35

skænkes og griber mennesker og er livsopretholdende⁵⁴. Kan dette afsæt antyde at, den oplevede anderledeshed i DMS kan være med til at opretholde både sygeplejerskens arbejdsliv i en travl hverdag og også patientens hverdagsliv i en svær situation, fordi den, med Martinsens udtryk, kan skabe hellige øjeblikke for begge parter?

Hvad betyder dette for drøftelsen af, om DMS er indenfor eller udenfor sygeplejefaget?

Det ser ud til at afholdelse af medmenneskelige samtaler i sygeplejen for det første giver sygeplejersker positive, overraskende oplevelser, som sætter gang i drøftelser både om den medmenneskelige omsorgs (dvs. den eksistentielle/åndelige omsorg) plads i sygeplejefaget og uddannelsen. Denne drøftelse er aktuel både i forhold til individniveau og organisationsniveau.

Det giver også en oplevelse af noget positivt anderledes mellem patient og sygeplejerske, hvor nogle sygeplejersker mener at, der er en ekstra ydelse udover sygepleje, og andre ikke, og hvor andre igen ser det som et (helligt) element, der virker livsopretholdende for både sygeplejerske og patient, og som kan være til stede hele tiden både i professionelle og private livssammenhænge.

Ud fra fundene i legitimeringsdiskursen synes det ikke aktuelt at drøfte, om det er fremkomsten af en relationel følelsesoplevelse eller produktion af ny viden, der er det essentielle, da et tillidsfuldt, følelsesmæssigt rum er forudsætningen for at, ny viden fremkommer. Det er nærmere aktuelt at drøfte, hvorledes det sker, at dette tillidsfulde relationelle rum opstår i DMS.

Martinsen spørger, om det er når, vi er i anderledes rum, end vi plejer, anderledes tider og praksisser, at der kan fremkomme noget andet, end det vi forventer og plejer at kunne skabe, noget som kommer og som opstår⁵⁵?

Ud fra dette kan spørges, om DMS, som en anderledes praksis end den sædvanlige syge-

plejefaglige, kan være med til at sygeplejersken åbner op til andre rum i sig selv, som åbenbarer sig i en tillidsfuld relation, fordi hun ikke udelukkende involverer sig med de værdier som ligger i sygeplejefaget?

Her opstår en sammenhæng i hende selv mellem den sygeplejefaglige profession, og det hun selv opfatter som meningsgivende i livet i øvrigt – et udtryk for integritet⁵⁶. Man kan sige, at sygeplejersken i dette andet rum (med et Foucaults udtryk: heterotopi) ikke fokuserer på at, samtalen bliver et producerende rum, som et punkt på vej til noget andet⁵⁷, men et lokalisingsrum⁵⁸ hvor hensigten er at være til stede på de præmisser, som rummet er tænkt til – in casu en medmenneskelig samtale.

Martinsen beskriver det således: ”Heterotopie rom ...lar passeringene foregå i langsomme bevægelser, og med mange omveier, som kan åbne for nye erfaringer i utkanten av rasjonaliteten..”⁵⁹.

For at disse rum kan opstå, gerne side om side med de andre rum⁶⁰, kræver det en kaptajn, som kan navigere i ”ærbødighed og respekt for krefter vi ikke har i vår makt”⁶¹. At indgå i denne kaptajnrolle udfordrer sygeplejerskens integritet, fordi her agerer hun på en gang både på individ- og organisationsniveau.

Med afsæt i dette synspunkt kan antydes, at DMS er med til at give et indhold, som kan animere sygeplejerskens integritet. En integritet som formidler tillid og troværdighed i mødet med patienten, og skaber en samtale-relation, hvor følelser kan vises og ny viden fortælles.

Hvad betyder dette for legitimering af DMS?

Ud fra ovenstående udgangspunkter bliver fokus for en legitimering af DMS flyttet fra, hvad samtalen producerer, til et fokus på sygeplejerskens integritet. Her er det ikke fremkomsten af følelser eller ny viden, der er afgørende for legitimering af DMS, men dette: at sygeplejersken er tilstede i samtalen med

⁵⁴ Martinsen 2018a:36

⁵⁵ Martinsen 2018a:68

⁵⁶ Hansen 2010:312

⁵⁷ Martinsen 2018a:69

⁵⁸ Martinsen 2018a:69

⁵⁹ Martinsen 2018a:72-73

⁶⁰ Martinsen 2018a:71

⁶¹ Martinsen 2018a:77

sin faglige og menneskelige integritet som den forudsætning, der skaber et tillidsfuldt rum, hvor patienten frit kan meddele sig både med følelser og ny viden.

Nogle sygeplejersker er overraskede over, hvor meget de kan mærke i samtalen og mener, at essensen i kontakten med patienten er det vigtigste, mens andre er overraskede over den nye viden, der kommer frem i samtalen, og pointerer dette, som vigtigt.

Ud fra fundene i magtdiskursen er den største magtfaktor for afholdelse af DMS knyttet til mangel på tid, og sygeplejerskerne taler om, hvor magten til at bestemme, hvordan tiden anvendes, er. Her er forskellige synspunkter. Nogle mener, at det skal være op til sygeplejerskens eget professionelle skøn, mens andre finder, at det beror på beslutninger taget på afdelingsniveau eller på politisk niveau.

Når sygeplejerskerne anvender ordlyden 'mangel på tid', så er det i samklang med konkurrencestatens opfattelse af tid; hvor tid er penge, og hvor forståelsen af hvordan, man anvender tid i sidste ende, er et spørgsmål om økonomi⁶². Derved kan det forstås som et økonomisk rationale, der farver sygeplejerskernes oplevelse af et professionelt handlingsrum⁶³ med mindre og mindre tid til patienterne.

Martinsen taler om en fremmedgørelse⁶⁴ som beskrivelse for den situation, hvor sygeplejerskerne, på én og samme tid, udøver en travlhedspraksis, som de samtidig længes efter at ændre på.

Ifølge Martinsen findes en forståelse af tid, som ikke er økonomisk betinget. Her er tid ikke knyttet til kvantitet men til kvalitet. Tiden ér, og klokkeslæt markerer ikke, at tiden går, men tilkendegiver hvilket indhold det nu er tiden til. Her ér tiden fyldt, og den er ikke en tomhed, der skal udfyldes med aktiviteter og gøremål, og her kan man ikke spilde tiden⁶⁵.

Sygeplejerskernes ønske om mere tid kan måske derfor også ses som udtryk for en

længsel efter at kunne tale op imod konkurrencestatens syn på tid med krav om effektivitet og tidsoptimering, hvor DMS så bliver som et sansende nærvær, der "i sig selv kan romme en motstandspraksis"⁶⁶ mod den tidsdisciplinering, der er økonomisk betinget.

Hvilken betydning får dette for tiden som den største magtfaktor i implementeringen af DMS?

Ud fra ovenstående skal sygeplejerskernes tale, om længslen efter mere tid, forstås som en længsel efter kvalitet og dybde i tiden, der befordrer sansende nærvær og ikke kvantitativ produktivitet.

Denne tale vil kunne ses som en modmagt i forhold til den bestående rationelle, økonomiske tidsopfattelse. Og dette, at være en modmagt, vil udfordre sygeplejersker på deres frimodighed og risikovillighed, fordi frimodig tale altid kommer nedefra, og ofte handler om det modsatte af, hvad andre mener, og derved altid er forbundet med risiko⁶⁷. Denne frimodighed udfordrer sygeplejerskerne som personer på individniveau og arbejdspladsen på organisationsniveau.

Det er værd at bemærke, at sygeplejerskerne på intet tidspunkt nævner ordet diakoni – hverken positivt eller negativt. Selvom det er kendt for sygeplejerskerne, at DMS er udviklet i diakonienheden på Filadelfia, og det også, i undervisningen forud for afholdelse af DMS, er blevet tydeliggjort, at den har et diakonalt afsæt, så tilkendegiver sygeplejerskerne ikke, at dette diakonale islæt giver anledning til spændinger i forhold til sygeplejefagligheden.

Antyder dette, at det diakonale faktisk opleves som indlejret i sygeplejen – eller betyder det, at diakoni ikke er i deres tanker?

Det siges der ikke noget om. Alene kan konstateres, at diakoni ikke indgår i nogle af de spændingsfelter, som sygeplejerskerne taler om i gruppeinterviewet. I al fald i denne form, hvor diakoni betragtes som en faglighed. Det

⁶² Martinsen 2018b:21

⁶³ Martinsen 2018a:152

⁶⁴ Martinsen 2018b:37

⁶⁵ Martinsen 2018b:23

⁶⁶ Martinsen 2018b:39

⁶⁷ Martinsen 2018a:87 og Sørensen 2018:126-127

kan være, at det ville være anderledes, hvis det diakonale blev udtrykt som privat næstekærlighed eller en måde at være kirke på.

En måde at forstå dette ikke-fund på kan ses ud fra det forhold, at der er i sygeplejefagets omsorgsdimension, er en faglig tradition for at se omsorg, næstekærlighed og menneskelighed som en del af fagets værdigrundlag og kvalifikationer⁶⁸. Og, med fortællingen om den barmhjertige samaritaner som det gode eksempel for sygeplejens omsorgsdimension⁶⁹, kan indholdet i DMS måske virke så velkendt for sygeplejerskerne, at de ikke behøver at gå ud over deres egen faglige referenceramme og vokabular, og anvende ordet diakoni, for at kunne give del i deres oplevelser med DMS.

7. Konklusion.

På det oprindelige forskningsspørgsmål, hvor der spørges om, hvorledes sygeplejersker oplever spænding mellem sygepleje og diakoni ud fra en DMS-praksis i et fagligt samarbejde mellem diakoni og sygepleje på Epilepsihospitalet Filadelfia, tilkendegav sygeplejerskerne, at, trods et historisk spændingsforhold mellem diakoni og sygepleje, så oplevede de i samarbejdet om DMS ingen spændinger i forholdet mellem diakoni og sygepleje.

De formidlede imidlertid, at DMS aktualiserer andre spændingsforhold i deres arbejds-situationer, som munder ud i tre diskurser. Den ene handler om, hvor vidt sygeplejefaget spænder i forhold til at kunne implementere DMS i den sygeplejefaglige hverdag, og hvori 'det anderledes', der opleves i samtalen, består. Den anden handler om, om en legitimering for

anvendelse af DMS skal ske ud fra fremkomsten af en relationel følelsesoplevelse mellem patient og sygeplejerske eller ud fra produktion af ny indsigt og viden om patientens sygdomsforløb. Og sidst handler den tredje om, hvorvidt magten til at beslutte anvendelse af DMS beror på et individuelt sygeplejefagligt skøn; om det ligger som en beslutning på afdelingsniveau, eller drejer det sig om en vedtagelse på et politisk niveau.

Med bevidsthed om at indholdet i denne artikel er et begrænset indspil med data fra individniveau i et stort spørgsmål, som også udfolder sig på organisationsniveau, så finder studiet, at indholdet i de tre diskurser kan forstås ind i en sygeplejefaglig sammenhæng på den måde, at sygeplejerskernes oplevelser, i anvendelsen af DMS, ikke alene aktualiserer den medmenneskelige side hos patienten, men også hos sygeplejersken.

DMS påvirker, i al fald når den udspringer af et samarbejde mellem diakoni og sygepleje, ikke alene på sygeplejerskernes relationen til patienten i samtalen, og forholdet til sin egen fagprofessionelle integritet samt opretholdelse af sit arbejdsliv, men berører også spørgsmål om frimodighed til at være en modmagt og formidle sine værdimæssige synspunkter i længslen efter at have tid til Den medmenneskelige Samtale.

Derved kan man, som svar på forskningsspørgsmålet, sige, at der ikke fremstod spændinger mellem diakoni og sygepleje, men at samarbejdet om DMS mellem sygepleje og diakoni fremmede sygeplejerskernes oplevelse af medmenneskelig relation, faglig integritet og personlig frimodighed. ☺

⁶⁸ Delmar 2006: 24;28;199-201

⁶⁹ Delmar 2006:28

Litteratur

Björklund, K., Sandahl, C. og Stenow, H. (2004): Att utsätta sig för utsatthet. Lund: Arcus Förlag.

Delmar, C. (2006): Tillid og magt. En moralsk udfordring. København. Munksgaard Danmark.

Dietz, S.M. (2013): Køn, kald og kompetence. Diakonissestiftelsens kvindefællesskab og omsorgsuddannelser 1863-1955. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Fairclough, N. (1992): Discourse and social change. Cambridge: Polity Press.

Hamre, B. (1997): .. syge må plejes med kærlighed. Kolonien Filadelfia 1897-1997. Dianalund: Kolonien Filadelfia.

Hansen, Finn Thorbjørn (2010): At stå i det åbne. København: Hans Reitzels Forlag.

Haugeland, B.Ø. og Giske, T. (2016): Daring involvement and the importance of compulsory activities as first-year students learn person-centred care in nursing homes. Nurse Education in Practice 21 (114-120).

Hjelm, C. (2017): Diakoni for novicer og nørder. København: Skriveforlaget.

Jørgensen, M.W. og Phillips, L. (2013): Diskursanalyse som teori og metode, Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.

Kurven, B. M. og Giske, T. (2019): Talking about spiritual matters: First year nursing students' experiences of an assignment on spiritual conversations. Nurse Education Today 75, 53-57.

Malmgart, L. (2000): Med glæden som værktøj. Hellerup: Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen.

Martinsen, Kari (2018a): Bevegelig berørt. Bergen: Fagbokforlaget.

Martinsen (2018b): Den økonomiske tidsforståelsen, og tiden i helsevesenets rom. I: Øye, Sørensen og Martinsen: Å tenke med Foucault. (21-42). Bergen: Fagbokforlaget.

Pahuus, M. (2019). Ånden og det åndelige. I: Steinfeldt, V.Ø., Viftrup, D.T. og Hvidt, N.C.: Åndelig omsorg. (31-44). København: Munksgaard.

Steenfeldt, V.Ø. (2019): Åndelig omsorg – en introduktion. I: Steinfeldt, V.Ø., Viftrup, D.T. og Hvidt, N.C.: Åndelig omsorg. (17-29). København: Munksgaard.

Sørensen, N. Ø. (2018): At forme sig selv på ny – modstand og frimodighed. I: Øye, Sørensen og Martinsen: Å tenke med Foucault. (111-132). Bergen: Fagbokforlaget.

Diakonifaglig efteruddannelse på Filadelfia

For mere
information:
www.diakoni.dk
under ”Diakoni
og ledelse”

Styrk medmenneskelighed og helhedssyn i dit faglige arbejde

Med en diakonifaglig efteruddannelse på Filadelfia får du en ny faglighed, hvor et helhedsorienteret syn på mennesket kommer i spil i dit arbejde. Uddannelsen bygger oven på den faglighed, du allerede har, og giver redskaber til at gå ind i hverdagens praksis ud fra en diakonifaglig tilgang.

Kort om uddannelsen

Diakonifaglig efteruddannelse på Filadelfia er for dig, som er praktiker inden for det sociale, sundhedsfaglige, kirkelige og diakonale felt. Den er et tilbud til medarbejdere, som ønsker at give det medmenneskelige rum og plads i det daglige arbejde. Her drøftes emner som ligeværdighedens plads i en professionel hverdag, hvordan vi skaber plads til ’det hele menneske’, og hvordan næstekærlighed og faglighed kan gå hånd i hånd.

Uddannelsen er både for medarbejdere, som har direkte kontakt med borgere, patienter eller brugere og for deltagere, der ikke har direkte kontakt, men arbejder i organisationer, hvor mennesker er i centrum.

Den diakonifaglige efteruddannelse kan indgå som en del af uddannelsen til diakon.

Det får du ud af uddannelsen

Du får styrket din viden og kompetencer på følgende områder:

- ☑ Du vil få dybere indsigt i diakoniens egenart og ressourcer
- ☑ Du får sprog og viden om diakoni, således at du kan kommunikere og forklare den diakonale faglighed i det daglige samspil med andre fagområder
- ☑ Du vil kunne indgå i forskellige livstolkninger hos den enkelte person
- ☑ Du får forståelse for komplekse problemstillinger og handlingskompetence til at gå ind i dem ud fra en diakonifaglig tilgang
- ☑ Du lærer at omsætte ny viden, faglige ønsker og ideer til udvikling af din daglige praksis.

Se mere på www.diakoni.dk. Kontakt gerne Conny Hjelm på cohj@filadelfia.dk

Næste uddannelse begynder 28. august 2023.

Velkommen til to diakonale workshops – åben for alle interesserede!

TOMMERUP 15. JUNI 2023
Sydmarksgården, Sydmarksvej 4, 5690
Tommerup.

TEMA: ”Hjemlighed”

Oplæg ved: Joan Hartvig, forstander og Annika Greve Hansen, ergoterapeut og hjemlighedsambassadør på Sydmarksgården. Helle Lühr Hansen, Gosia Sort og Charlotte Uhre Knudsen, studerende på Diakonifaglig Efteruddannelse

VILDBJERG 30. AUGUST 2023
Møltrup Optagelseshjem,
Møltrupvej 70, 7480 Vildbjerg

TEMA: ”Hjemløshed”

Oplæg ved: Georg Sangill og Anette Poulsen, studerende på diakonifaglig Efteruddannelse. Torill Kristensen, præst, forstanderfrue og med i ledelsen af Møltrup Optagelseshjem.

Se mere her: www.diakoni.dk

Diplomuddannelse i ledelse indenfor diakonifaglighed

Topmotiverede undervisere og kursister

Diplomuddannelse i ledelse, som er en 2½ årig efteruddannelse, er kendt for et særdeles højt fagligt niveau og stort engagement fra både kursisters og underviseres side.

Vores moduler er indrettet som internater, der styrker forløbende indholdsmæssigt og netværket mellem deltagerne. Kursuskoordinatoren er gennemgående og sikrer sammenhæng og progression i hele uddannelsen. Vores undervisere er fagligt kompetente og dygtige formidlere. Vi har selv arbejdet som ledere eller med ledelse, og vi kender de private virksomheder, offentlige organisationer samt diakonale/kirkelige, sociale og sundhedsfaglige institutioner. Diplomuddannelse i ledelse med toning inden for diakoni danner en smuk ramme, som stimulerer til koncentration og fordybelse hos deltagerne.

Uddannelsen udbydes på vegne af Zealand under Lov om Åben Uddannelse.

Zealand

Det diakonale lederskab

Diplomuddannelsen i ledelse indenfor diakoni er en formelt kompetencegivende efteruddannelse, der blev udbudt første gang i 2012. Diakoni er kirkens omsorg for medmennesket – og ikke mindst de svageste i vores samfund. Ledelse er at varetage den overordnede styring og retning for en organisation og at motivere og udvikle medarbejdere, kollegaer og frivillige i et dynamisk samspil. Uddannelsen dykker ned i krydsfeltet mellem diakoni og ledelse og styrker din faglighed og professionalisme på begge områder, og udforsker begrebet 'det diakonale lederskab'

Formålet er at tilbyde en uddannelse, der anerkender medmenneskelighed og omsorg som vigtige værdier for medarbejdere og ledere i kirker, kirkelige og/eller diakonale organisationer samt private virksomheder og offentlige og sundhedsfaglige institutioner. Samtidig får du som deltager redskaber til at møde dagligdagens udfordringer professionelt og kompetent. Gennem hele uddannelsen er der klart fokus på din daglige praksis, og hvordan konkrete teorier og værktøjer kan styrke din faglighed i hverdagen.

Hvem henvender uddannelsen sig til?

Uddannelsen er aktuel for dig, som har en ledelsesopgave med ansatte eller frivillige. Eller for dig som i dit arbejde med mennesker varetager større eller mindre ledelsesopgaver. Uddannelsen er derfor relevant for mange faggrupper og personer. Det kan fx være:

- ☑ Konsulenter, kirke- og kulturmedarbejdere og ansatte i kirker, frikirker eller kirkelige organisationer med ansvar for ledelse af frivillige eller medarbejdere
- ☑ Ledere og mellemledere i diakonale, sociale eller sundhedsfaglige institutioner samt private virksomheder og offentlige institutioner
- ☑ Konsulenter og mellemledere i andre værdi- og idebaserede organisationer
- ☑ Præster og diakoner, der ønsker en lederuddannelse.

Diplom i ledelse og indenfor diakoni er en formelt kompetencegivende efteruddannelse på bachelorniveau. For hvert gennemført modul optjener du et antal ECTS point. ECTS points angiver, hvad en uddannelse og et uddannelseselement er normeret til - målt i omfanget af den studerendes arbejdsbelastning. En fuld diplomuddannelse er normeret til i alt 60 ECTS-points. Det svarer til at være fuldtidsstuderende i et år.

I undervisningen arbejder vi med konkrete problemstillinger fra både dit og dine medstuderendes arbejdsliv. På den måde kan du implementere din nye viden direkte i din hverdag samtidig med, at du studerer. Uddannelsens obligatoriske moduler har et generelt sigte, men fælles for de obligatoriske og valgfri fag er, at de som hovedregel har udgangspunkt i dine egne jobmæssige erfaringer og baggrund. med de valgfri moduler og afgangsprojektet har du mulighed for at specialisere og fordybe dig i forhold til en bestemt funktion, interesseområde eller branche. Mange års erfaring med at uddanne ledere gør, at vi altid kobler teorien med den reelle praksis, som du opererer i på dit daglige lederjob. Vi har tilrettelagt uddannelsen, så du kan passe dit job og dit privatliv sideløbende med studierne. Du får viden om og redskaber indenfor ledelsesteori, ledelsespraktik, ledelseskompetencer og strategier til håndtering og udvikling af lederskab i en diakonal kontekst. Samtidig lærer du om det dynamiske samspil mellem leder, medarbejder og medarbejdergrupper i forhold til håndtering af forskelle og konflikter og kan med dit indblik i kommunikationsteori og ledelsesfilosofi udforme og fortolke virksomhedens overordnede mål og strategier. Undervejs gennem hele forløbet har du rig mulighed for at sparre med dine undervisere og medstuderende om din nye viden.

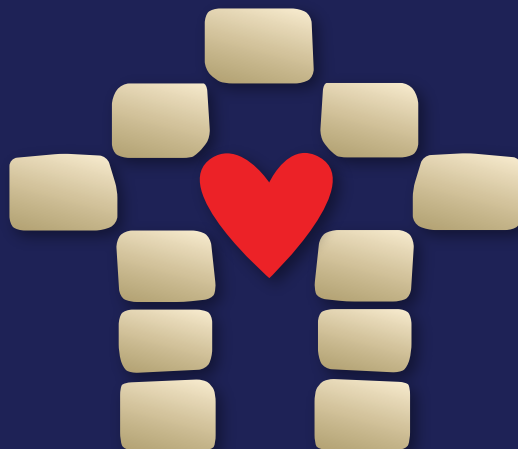
Se mere på www.diakoni.dk.

⚙ **Modul 2 starter 11. oktober 2023. Kontakt gerne Conny Hjelm for yderligere oplysninger**
– Mail: cohj@filadelfia.dk.

DIAKONI er et fagblad om diakoni, der udkommer to gange årligt og har hjemme i Diakonforbundet Filadelfia. Det er bladets intention at have en åben og faglig tilgang til diakonien. Hvert nummer udgives i samarbejde med andre diakonale aktører, for derved bredt at inspirere til, hvordan diakoni kan blomstre.

Dette blad udgives i samarbejde med kirkekultur.nu og belyser det store diakonale spændingsfelt mellem Kirke og Kultur, Menneske og System fra mange forskellige vinkler og fagligheder.

Den diakonifaglige stolthed er i højsædet også hos Kirke-Kulturmedarbejderne, som øser gavmildt ud af deres vid og passion.

Læs om...

- ✓ Om diakoni – i kirken og kulturen
- ✓ Peter Aalbæk og dem vi andre ikke vil lege med
- ✓ På diakonal rundtur i Gellereup kirke
- ✓ All inclusive-ferie som diakoni
- ✓ Styrk parforholdet – et arbejde for det gode samliv
- ✓ Badehuset på Aarhus Ø – Kirkens hus for de unge
- ✓ Gå du hen og gør ligeså...
- ✓ DIAKONI ER
- ✓ Jo mere bageren har på hylden, jo flere kunder er der i butikken
- ✓ Den medmenneskelige samtale og den faglige spænding mellem diakoni og sygepleje
- ✓ Diakonal nytænkning i det 21. århundrede
- ✓ Efteruddannelse på Filadelfia

